

NÆSTVED MUSEUM

Liv og Levn

14 - 2000

Liv og Levn 14 - 2000

udgiver Næstved Museum
Ringstedgade 4, DK-4700 Næstved
tlf. 5577 0811
fax 5577 1854
e-post post@naestved-museum.dk
hjemmeside www.aabne-samlinger.dk/naestved

redaktion Palle Birk Hansen
layout Jens Olsen

tryk Stiftsbogtrykkeriet, Næstved
trykår 2000
oplag 900

ISBN 87-88461-50-5
ISSN 0903-5125

kopiering tilladt med tydelig kildeangivelse

forside: Åbent hus på Gardehusarkasernen den 19. august 2000.
foto: Jørgen Pedersen.

bagside: Rytterne vender tilbage til kasernen efter juleridt den 21. december 1999.
foto: Jørgen Pedersen.

tak til Statens Museumsnævn og Næstved Kommune
for økonomisk støtte til undersøgelsen

tak til de mange, der har bidraget med oplysninger
– uden dem havde undersøgelsen ikke kunnet gennemføres

Margit Baad Pedersen

**Gardehusarregimentet
og
Næstved**

Næstved Museum

Liv og Levn

14 - 2000

Indhold:

Garnisonsbyen Næstved	3
De formelle kontakter mellem regiment og by	5
Gardehusarerne i byen	
Integration?	5
Velkomstmøder før og nu	7
Restauranter og værtshuse	7
Soldaterhjem	9
Det faste personel og byen	
Bolig og omgangskreds	9
Engagement i sport og idræt	10
Korpset på Herlufsholm	11
Politisk engagement	12
Gardehusarers bierhverv	13
Byens møde med Gardehusarregimentet	
Byridt	13
Juleridt	14
Hestens afsked	15
Gardehusarregimentets udadvendte aktiviteter	
Opvisninger m.m.	15
Kasernen som kunde	18
Civiles brug af kasernen og dens faciliteter	19
Besøg på kasernen	21
Turisme – husarernes by	24
Integration og identitet	25
Noter	27
Litteratur	28
Øvrigt kildemateriale	28

Gardehusarregimentet og Næstved

Næstveds dage som garnisonsby er ved at være talte. Som et led i forsvarsforliget fra maj 1999 blev det besluttet, at Gardehusarregimentet skal flytte til Antvorskov Kaserne ved Slagelse og sammenlægges med Danske Livregiment og Sjællandske Livregiment. Efter planen er kun hesteskadronen tilbage på Gardehusarkasernen i Næstved ved årsskiftet 2000-2001. Men også hestene forlader byen. Det sker, så snart de fornødne faciliteter er etableret på Antvorskov Kaserne.

I lighed med, hvad der skete i andre byer, som inden for de senere år har mistet deres kaserne, affødte planerne om lukning af Gardehusarkaser-

nen voldsomme lokale protester, underskriftindsamling og forsøg fra lokalpolitisk hold på at få omstødt folketingets beslutning. Men hvorfor er det så vigtigt for en by at bevare sin status som garnisonsby? Der er naturligvis nogle økonomiske fordele ved at have en stor statslig arbejdsplads, som en kaserne jo også er. Men i kampen for at bevare Gardehusarregimentet i Næstved blev der også talt om samhørigheden mellem regimentet og byen og om Gardehusarregimentet som en vigtig del af byens identitet. Det er denne side af Gardehusarkasernens betydning for Næstved, som behandles i den foreliggende undersøgelse. For at belyse

samspillet mellem byen og regimentet er der foretaget en dokumentation af de mangeartede kontakter, der har været både på det formelle plan og mere uformelt gennem det militære personels engagement i byens liv. Det skal pointeres, at der ikke er tale om at skrive Gardehusarregimentets historie. Det er sket i flere omgange, senest i 1987.

Gardehusarregimentet har haft garnison i Næstved siden 1940, og tidsrammen for undersøgelsen er hele perioden frem til i år, idet jeg dog har valgt stort set at se bort fra de i denne forbindelse atypiske forhold, der herskede under besættelsen.¹

Garnisonsbyen Næstved

Fra gammel tid har der stået prestige og glans over det at være garnisonsby. Det forbindes med parader, uniformer og militærmusik, og officerskorpset udgjorde et velkomment indslag i byens og egnens sociale liv. Garnisonsbyerne havde pligt til at stille

kvarterer til rådighed for soldater og officerer foruden staldrum, magasiner, sygehus m.m. De modtog en delvis godtgørelse fra staten, men de umiddelbare økonomiske byrder blev opvejet af den øgede omsætning, der fulgte med at have indkvarteret soldater. Der

var da også rift om at komme i betragtning ved flytning og omorganisering af hærenheder. Således gjorde Viborgs borgmester i 1965 situationen op ved 100-året for byens status som fast garnisonsby: ... *den udvikling, som Viborg har oplevet i de forløbne 100 år, havde simpelthen været utænkelig uden garnisonen og hvad der med den er fulgt af overordnede militære myndigheder og institutioner. Forsvaret som sådant og enkeltpersoner indenfor dette har samtidig tilført byens liv store værdier, der vel ikke kan vejes og måles, men som i allerhøjeste grad har bidraget til at befæste Viborgs særpræg som institutionernes og embedsmændenes by frem for nogen dansk købstad.*²

Med korte afbrydelser har der været garnisoneret soldater i Næstved lige siden 1684, og fra o. 1700 har der været tale om rytterregimenter. Længst tid i byen fik det rytterregiment, der fra 1842 hed 4. Dragonregiment. Regimentet kom til Næstved i 1796 og var her med et par afbrydelser, til det blev nedlagt i 1923. Til brug for regimentet

En demonstration mod det netop indgåede forsvarsforlig samlede den 24. maj 1999 ikke mindre end 1100 vrede Næstvedborgere på kasernen. Foto: Thomas Krakau, Næstved Tidende.

Gardehusarkasernen kort efter opførelsen. Det gedigne og velproportionerede bygningskompleks ligger smukt ud mod skoven, og det strenge indtryk mildnes i dag af store træer både langs indkørslen og i kasernegården. (Lokalhistorisk Arkiv)

opførte byen de første bygninger i det, der skulle blive til Grønnegades Kaserne, heraf ridehuset i 1799 og stalden i 1805.³

Soldaternes kvarterer var indrettet rundt omkring i private hjem i byen, hvor husværten kunne tjene lidt ekstra på at udleje et værelse. Det var desuden almindeligt, at driftige borgere i garnisonsbyerne tilbød indkvartering i kasernebygninger opført til formålet. I Næstved blev den første private kaserne bygget i 1846, og siden fulgte flere andre.⁴

I 1913 kom yderligere et par fodfolksbataljoner til Næstved. De forlod byen sammen med dragonerne i 1923

og efterlod stor bekymring for fremtiden. Der var dog stadig soldater i Næstved, for Grønnegades Kaserne blev indtil 1969 anvendt af Rytteriets (fra 1951 Pansertroppernes) Befalingsmandsskoler. Derefter benyttede Gardehusarregimentet kaserne som rekrutskole til 1977, og året efter overtog kommunen bygningerne, der efter en istandsættelse blev indrettet til kulturelle formål.

I 1938 blev der truffet beslutning om at flytte Gardehusarregimentet fra kaserne på Østerbro i København til Næstved. Efter at det gamle rytterregiment var blevet forandret til også at være et moderne panserregiment, stod det klart, at der ikke længere var tilstrækkelig plads på Østerbro. Flere byer forsøgte at blive nyt hjemsted for gardehusarerne. Regimentets officerer havde gerne set Hillerød som ny garnisonsby på grund af den korte afstand til hovedstaden, og der blev gjort en ihærdig indsats fra Hillerøds side, ivrigt støttet af den lokale gardehusarforening, men det endte med at blive Næstved, der fik den nye gardehusarkaserne.

Næstved var også dengang en socialdemokratisk ledet kommune. Fra 1919 til 1938 sad redaktøren af den lokale socialdemokratiske avis A.M. Kristensen på borgmesterposten, og da han måtte trække sig på grund af sygdom, blev han efterfulgt af Regnar Calum. I foråret 1937 kom der forlydender frem i pressen om, at Næstved

På 25 års-dagen for tyskernes angreb på kaserne den 29. august 1943 lagde borgmester Svend Hansen blomster ved en af regimentets mindestene for de faldne gardehusarer. (GHR)

var inde i billedet som ny garnisonsby for Gardehusarregimentet. De lokale politikere var interesserede, men tøvende – ville låntagningen til kaserne blokere for lån til andet, som kommunen prioriterede højere? Da der kom realiteter bag planerne, var det dog et samlet byråd, der stod bag. Den modstand inden for Socialdemokratiet, der siden er blevet talt om, kom ikke offentligt frem. Det var ikke normalt at debattere den slags i aviserne, som skrev meget lidt om kaserneplanerne.

Den nye gardehusarkaserne blev opført i Næstveds østlige udkant ved Kalby Ris. Lokale håndværksmestre fik de fleste af entrepriserne, og det store byggeri stod færdigt i sommeren 1940. Det havde kostet 4,6 mill. kr. – mere end byens havn, der var indviet to år forinden. Ifølge indkvarteringsloven var det stadig garnisonsbyen, der mod en lejegodtgørelse skulle stille kvarterer til rådighed for garnisonen, og udgifterne til kasernebyggeriet var fordelt med to tredjedele til kommunen og en tredjedel til staten. Først i 1959 overtog staten som følge af en ændring i indkvarteringsloven samtlige landets kaserne og dermed også de kommunale andele af Gardehusarkasernen.

Det havde været planlagt, at Gardehusarkasernen skulle tages i brug under stor festivitas, men tyskernes besættelse den 9. april kuldkastede planerne, og det blev ikke engang gardehusarerne, der flyttede først ind på den nye kaserne den 1. juli, men derimod Fodfolkets Befalingsmandsskoler, der som følge af besættelsen var blevet hjemløse. Gardehusarerne kom først i slutningen af august, og det blev markeret den 1. september gennem et stort idrætsstævne med deltagelse af både soldater og Næstveds idrætsforeninger samt disciple fra Herlufsholm. Begivenheden samlede 3.000 tilskuere. Talerne ved denne lejlighed var naturligvis præget af besættelsen, men anslog også det tema, der er taget frem igen og igen gennem alle årene lige siden: ønsket om forståelse og samarbejde mellem byens borgere og soldaterne.

De danske soldater blev under besættelsen samlet på nogle få af landets kaserne, heriblandt den nye gardehusarkaserne, som kom til at huse langt flere, end den var bygget til. Det blev derfor hurtigt nødvendigt at supplere med barakker. Gardehusarkasernen blev angrebet af tyske styrker om morgenen den 29. august 1943. Her blev der som også andre steder i landet ydet

væbnet modstand fra de danske soldater, der dog måtte overgive sig efter en kort kamp. Herefter anvendte besættelsesmagten kasernen frem til befrielsen, og først den 12. maj 1945 kunne Gardehusarregimentet igen rykke ind.

De formelle kontakter mellem regiment og by

Vi føler os nu helt og fuldt som de Næstved husarer (oberst P. Jorck-Jorckston). Jeg tror også nok at kunne sige, at samhørighedsfølelsen og samarbejdet mellem by og garnison er trængt igennem i alle led (borgmester Svend Hansen). Jeg har lagt megen vægt på at markere Næstved som husarernes hjemby, og det har været et mål at integrere regimentet i det lokale samfund (oberst P. H. Eichen).⁵

Disse og lignende udtalelser af nærmest besværgende karakter er ikke enestående for Næstved. En tilsvarende retorik genfindes i udtalelser fra andre garnisonsbyer. De er udtryk for den politik, der fra såvel landspolitisk side som fra forsvaret selv er blevet ført efter 1945 med henblik på i højere grad at integrere forsvaret i samfundet, end det havde været tilfældet før anden verdenskrig. Og den politik er naturligvis også blevet fulgt i Næstved.

På det formelle plan kommer kontakten mellem Gardehusarregimentet og Næstved kommune f.eks. til udtryk, når byens borgmester inviteres til regimentets fødselsdag hvert år den 10. februar. Borgmester Henning Jensen lægger stor vægt på så vidt muligt at deltage i regimentsgudstjenesten om morgenen i Sct. Peders Kirke, hvor der er reserveret plads i koret til ham og hans hustru blandt officererne. Borgmesterparret modtager også invitation til den store fødselsdagsmiddag, der holdes på kasernen den følgende lørdag. Til gengæld inviteres regimentschefen sammen med cheferne for de øvrige statsinstitutioner samt andre samarbejdspartnere til byrådets årlige sammenkomst i forbindelse med nytår. Borgmesteren beklager, at kredsen ved denne lejlighed svinder ind i takt med, at statsinstitutionerne forlader byen, og at de statsinstitutioner, der endnu er tilbage, i stigende omfang underkastes nye strukturer, som ikke indebærer egentlige lokale chefer.

Gardehusarregimentet har i lighed med andre regimentet gennem mange

år plejet forholdet til sine samarbejdspartnere gennem de såkaldte kontaktmøder. Forsvarets tjenestesteder får stillet øremærkede midler til rådighed for denne del af kontaktarbejdet, der har som overordnet formål at *øge forståelsen for forsvarstanken og skabe bedre muligheder for, at tjenestestedet og dets personel lettere integreres i det lokale samfund.*⁶ Med mellemrum inviteres f.eks. nabolodsejerne eller repræsentanter for myndigheder, foreninger og det lokale erhvervsliv til en frokost, hvor de bliver orienteret om, hvad der foregår på kasernen, og naturligvis særligt om forhold, der har betydning for netop deres relationer til regimentet. Allerede i 1960 brugte man udtrykket kontaktmøde om en sådan frokost for ca. 50 lodsejere, der havde ladet regimentets terrænspringninger og jagter gå over deres jorder. Mødet sluttede med en opvisning af Sydsjællands Rideklub i kasernens ridehus.⁷

Næstved Erhvervsråd blev stiftet i 1941, men først i 1991 blev Gardehusarregimentet optaget som tilsluttet organisation. Regimentet havde i stadig højere grad åbnet sig mod omverdenen, og nogle få år forinden var markedsføringen af Næstved som husarernes by for alvor blevet intensiveret. Regimentschefen repræsenterer regimentet i erhvervsrådet med næstkommanderende som suppleant, og så vidt muligt deltager obersten selv i rådets møder. Regimentets presseofficer er medlem af et underudvalg, den såkaldte idegruppe, der bl.a. kommer med ideer til arrangementer. Den første repræsentant for

Den 1. september 1965 markeredes Gardehusarregimentets første 25 år i Næstved. Foran rådhuset overrakte oberst Jorck-Jorckston regimentets oberst Jorck-Jorckston regimentets gave – en bronzefalk – til borgmester Svend Hansen. (GHR)

regimentet, der blev udpeget til denne gruppe, gik på pension efter et år, men var blevet så interesseret i arbejdet, at han blev i gruppen som privatperson, så Gardehusarregimentet i dag nærmest har to repræsentanter i dette udvalg.⁸

Gardehusarerne i byen

Integration?

De gode hensigter om integration og samarbejde kom til udtryk ved utallige festlige lejligheder. Men hvordan gik det i det daglige med at integrere husarerne i byens liv?

I 1947 oprettedes et kontaktudvalg, der havde til formål at udbygge kontakterne mellem Næstved garnison og by. Udvalget arbejdede på det lokale plan for organisationen Folk og Værns overordnede formål: at øge forståelsen for forsvaret i befolkningen. Folk og Værn var opstået i begyndelsen af besættelsestiden med baggrund i en erkendelse af, at hæren stod stadig mere isoleret i samfundet. Efter befrielsen rettede Folk og Værn sit arbejde mod de værnepligtige med henblik på: 1) at hjælpe til at beskæftige dem i fritiden på en måde, der kunne komme dem selv og samfundet til gode, 2) at give dem underholdning og fornøjelser

Kontaktudvalget arrangerede bl.a. byvandringe for at introducere rekrutterne til Næstved. Den 22. maj 1952 viste Næstved Museums kustos Jens Madsen rundt på Munkebakken. Et par drenge fulgte med. (NÆM)

m.m., der var i overensstemmelse med en moderne og sund ungdoms behov, 3) at få dem optaget i byens og sognets liv. Rundt omkring i landets garnisonsbyer opstod der som i Næstved lokale komiteer, der ud fra disse retningslinjer skulle formidle kontakten mellem militære og civile.⁹

Formanden for de Sydsjællandske Soldaterforeningers Centralsammenslutning, direktør Svend Holst, blev formand for kontaktudvalget i Næstved. De øvrige medlemmer var i 1947 provst Knud Hee Andersen, Herlufsholm, der som sekretær i KFUM også var tilknyttet det kristelige ungdomsarbejde, inspektør H. Møller fra sygehuset, sekretær M. Brandt, der var leder af Erhvervs- og Turistkontoret, samt landmand E. Johansen. Sidstnævnte var sandsynligvis repræsentant for gardehusarforeningen. Endelig sad Folk og Værn-officererne fra Gardehusarregimentet og Befalingsmandsskolerne på Grønnegades Kaserne i kontaktudvalget. Udvalget har ikke efterladt sig noget skriftligt materiale, og det vides ikke, hvem der i øvrigt var medlem gennem årene, eller hvornår det blev nedlagt. I en fødselsdagsnotits for Svend Holst i 1968 nævnes det, at han havde været formand for kontaktudvalget siden 1947, og det kunne tyde på, at det stadig eksisterede på det tidspunkt.¹⁰

Det første synlige resultat af kontaktudvalgets arbejde blev pjecen *Soldat i Næstved*, som fra 1947 blev udleveret til de nye rekrutter ved Gardehusarregimentet samt til befalingsmandsskolerne elever. Pjecen var udarbejdet af Svend Holsts firma Sydsjællands Annoncebureau. *Soldat i Næstved* er et tidstypisk skrift, hvor man i en form, som måtte formodes at appellere til unge mennesker, prøvede at formidle Folk og Værns grundlæggende ideer om det moderne forsvar som et led i et demokratisk samfund. Fra regimentets side bydes velkommen, og der bringes bl.a. en fortegnelse over Gardehusarregimentets mærkedage, noget som ved alle regimentet er et væsentligt led i plejen af identitet. Det civile lokale islet består af en præsentation af Næstved by og omegn samt en liste over foreninger, restauranter, biograf, dansesteder, kirker, bibliotek, postkontor, sygehuse m.m. Der er endvidere formanende ord om at bruge fritiden til noget fornuftigt. Lederen af KFUMs soldaterhjem H. Bros byder velkommen til Næstved, *en By i Opdrift som et Kundskabens Træ paa Godt og Ondt, desværre alt for meget Ondt. Dette sidste vil vi advare dig imod, og bede dig hjælpe at bekæmpe. Næstved har rigeligt med "Soldaterpiger", baade lokale og tilflyttede. Her er ogsaa "Pumpestationer", hvor Soldatens Penge er vigtigere end Ansvar for hans Person, og vi har Forretninger, hvor man i Kunstens Navn sælger Pornografi og "andre Ting" med Undskyldningen "Vi skal jo leve". Men alt dette er ikke det Næstved, vi ønsker at opbygge. Næstved er Mennesker, der byder dig indenfor sine Døre. Her er*

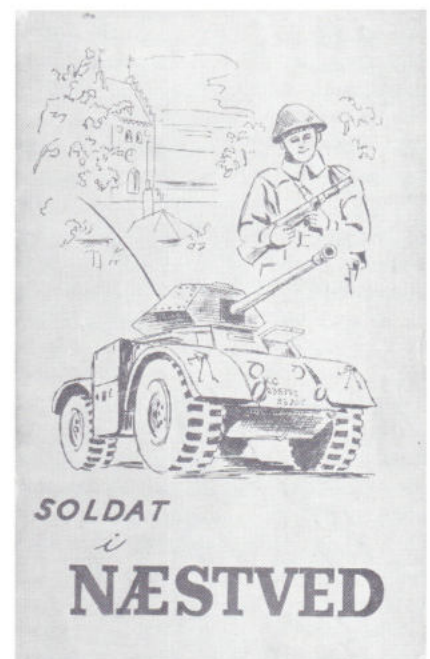
aabne Hjem og Hjerter hos Borgere, hvis Navn har Klang og Betydning. Kirkerne med deres Menighedsliv, baade her og i det tilstødende Herlufsholm Sogn, ligesom Regimentets Andagtsstue øverst i østre Fløj staar dig aabne.

Der lød også en opfordring fra Næstveds idrætsforeninger til at deltage i foreningslivet – *det er jo altid sundere at træne sin Krop og fylde sine Lunger med frisk Luft end at danse rundt i et overophedet, usundt Danselokale.*

Men virkeligheden kom ikke helt til at stå mål med alle de smukke ord. Soldaterne har aldrig følt trang til at komme i private hjem. Det erkendes allerede i 1954, da kontaktudvalgets arbejde blev præsenteret i en artikel i BT. Svend Holst må indrømme, at netop dette punkt endnu ikke er lykkedes, og det skal der arbejdes på. En tidligere gardehusar skriver om tiden o. 1960: *Jeg kender ikke noget eksempel på, at husarer har været indenfor i et privat hjem i byen – med mindre det var fjern familie, folk man kendte i forvejen eller hos en landsbypige (landsbypige er i denne forbindelse en pige, man har mødt på danserestauranten Landsbyen).*

Det hørte også til undtagelsen, at soldaterne fulgte opfordringerne til at melde sig ind i lokale idrætsforeninger. Kasernen bød fra begyndelsen – og gør

Pjecen Soldat i Næstved var fra 1947 regimentets og kontaktudvalgets velkomst til de nye rekrutter.

Fra kommunens velkomstarrangement for nye rekrutter i det gamle ridehus på Grønnegades Kaserne i 1998. (GHR)

det stadig – på rige muligheder for at dyrke idræt i fritiden, og deltagelse i civile idrætsforeninger med faste træningsaftener kolliderer i alt for mange tilfælde med militærtjenestens vagter og øvelser.

Velkomstmøder før og nu

En af kontaktudvalgets vigtigste opgaver gik ud på at byde de nye rekrutter velkommen til byen. Det foregik ved en stor halvårlig sammenkomst, som kommunen gav økonomisk tilskud til. I juni 1948 blev velkomstmødet afholdt i Bygningens teatersal, hvor Svend Holst bød velkommen og motiverede et *Leve Kongen. 5*. Regiments musikkorps, der på det tidspunkt var tilknyttet Gardehusarregimentet, spillede, og borgmester Calum bød soldaterne velkommen som midlertidige borgere i byen, der som han udtalte altid har været stolt over at være garnisonsby. Provst V. Joensen holdt en "alvorsbetonet" tale til soldaterne, og regimentschefen oberst M. Fog takkede for byens velkomst. Ind imellem var der underholdning med oplæsning af småhistorier og humoresker samt musikalske indslag ved en repræsentant for det lokale amatørteater. Bagefter fik befalingsmændene kaffe i et af selskabslokalerne, medens rekrutterne fik serveret i Casanova, som danserestauranten i Bygningen hed på det tidspunkt. Her sørgede de selv for den videre underholdning med sang og musik.

Modtagelsesaftenerne fortsatte de følgende år under lidt vekslende former. I

1953 blev modtagelsen slået sammen med en stor underholdningsaften på kasernen med offentlig adgang. Sct. Georgsgilderne stod denne gang for arrangementet, og det vides ikke, hvilken rolle kontaktudvalget spillede dette år. Overskuddet gik til byens soldaterhjem samt til gilderne selv. Radioens underholdningsorkester med Kaj Mortensen spillede, og Underholdningskoret med Svend Saabye sang. Borgmester Tidemand udtrykte glæde over, at så mange af byens egne borgere var med, og til de nye soldater fremsatte han et håb om, at de ville leve med i byens liv, hvad enten de nu ville vælge at deltage aktivt i ungdomsforeninger på det politiske, kulturelle eller sportslige område. Efter mødet fik soldaterne øl og pølser på byens regning.

Trods alle gode hensigter satte velkomstmøderne sig ikke nogle varige spor i forhold til de mange andre indtryk, soldaterne fik under deres tid i Næstved. Ikke en eneste af de adspurgte, der var indkaldt som værnepligtige i perioden fra slutningen af 1940'erne til begyndelsen af 1960'erne, husker disse møder med de mange gode ønsker og formanende ord. Det står hen i det uviste, hvornår denne form for velkomst til nye rekrutter holdt op, men møderne omtales endnu i midten af 1960'erne. Da byens nuværende borgmester, Henning Jensen, i 1991 begyndte at holde velkomstaftener for de nye rekrutter ved Gardehusarregimentet, blev det omtalt som et helt nyt initiativ. De første møder i 1990'erne blev afholdt i Næstved Gymnasiums aula, senere er de flyttet til det gamle ridehus på Grønnegades Kaserne. Programpunkterne fra 1991 er blevet gentaget ved alle efterfølgende møder. Kommunens informationschef er kon-

ferencier og byder velkommen, borgmesteren byder velkommen til Næstved og giver en kort orientering om byen, kulturudvalgsformanden fortæller om de lokale tilbud inden for idræt, musik m.m., turistchefen viser en turistvideo og omtaler seværdigheder i byen og omegnen, politimesteren formaner soldaterne til at opføre sig ordentligt, når de går i byen, og lade være med at køre bil hjem, når de har drukket, og regimentschefen eller en repræsentant for denne takker for aftenen. Mellem alle talerne er der musikalske indslag leveret af et af Næstved Musikskoles orkestre samt en eller to sangerinder, og i pausen serveres fadøl og cola samt sandwich. Der har efterhånden omkring disse aftener udviklet sig nogle helt faste ritualer, der synes fuldstændigt løsrevet fra mødernes egentlige indhold. Talerne påhøres i ro og orden, men det er tydeligt, at der kun er tålmodighed til at lytte til ganske korte indlæg. Det væsentlige er musikken og frem for alt de piger, der synger. Et af de første år optrådte der en sangerinde ved navn Berit, som åbenbart gjorde et uudsletteligt indtryk. Mindet om Berit er gennem befalingsmændene overleveret fra årgang til årgang af nye rekrutter, og nu har man fra arrangørernes side taget konsekvensen af det: de to sangerinder, der optrådte ved dette års velkomstarrangement, blev præsenteret som *Berit Sisters*. Rekrutterne mødte frem i et mægtigt humør og med bannere, hvor der bl.a. blev spurgt efter Berit, og ikke så snart havde *Berit Sisters* vist sig på scenen, før alle stod på stolene, dunkede hænderne mod hjertet og taktfast råbte på Berit. Ved afslutningen takkede musikskolens leder da også befalingsmændene, fordi de viderefører *den ærværdige Berit-tradition*, som han kaldte det. Sammen med aftenens program var der uddelt en folder med kontaktpersoner til Næstveds idrætsforeninger, hvilket synes ret spildt – de fleste endte med at blive kastet op i luften som konfetti.

Restauranter og værtshuse

Tidligere havde de værnepligtige kun et begrænset antal frirejser, og når de havde weekendorlov, gjaldt det først fra lørdag middag. De var derfor i langt højere grad, end det senere blev tilfældet, henvist til at blive i Næstved, også når de havde fri. Men deres dårlige løn satte begrænsninger for udfoldelsesmulighederne. *Vi havde ikke råd til at gå i byen*, lyder det, og der blev også klaget over, at de som soldater i

*Interiør fra danserestauranten Landsbyen i Bygningen, der lå i Jernbanegade. Landsbyen var gardehusarernes foretrukne sted i byen. Her var der musik og dans hver aften.
(NÆM)*

uniform mødte en kold skulder mange steder i byen. I slutningen af 1940'erne måtte kontaktudvalget gå ind og behandle en klage fra byens restauratører over soldaternes opførsel. Det vides ikke, hvad årsagen til konflikten egentlig var, men normalt bundede den slags i, at soldaterne kunne virke meget dominerende, når de kom i flok og var uniformeret, som de skulle være også i deres fritid helt frem til slutningen af 1960'erne. Tilmed var de dårlige kunder, der kunne sidde og hænge i timevis over en enkelt øl. En husar, der var indkaldt lige efter krigen, husker ikke Næstveds borgere som særligt positive over for soldaterne. I Næstved oplevede han ikke, at der blev givet en omgang til soldaterne på et værtshus, sådan som han husker det fra den periode, han var udstationeret på Bådsmandsstrædes kaserne i København.

En gammel husar fortæller om sin tid i Næstved o. 1960, at en restaurant overstråler alle andre i erindringen. Det var Landsbyen i Jernbanegade, nu forlængst nedrevet og erstattet af en brugsforening. Landsbyens store lokale var dekoreret med kunstige træer af papmaché, diverse møllehjul, kunstige kornneg etc., der skulle give en rustik atmosfære. Belysningen var dæmpet, der var røde lampeskærme på næsten alle lamper. Et orkester – jeg mener at

kunne huske, at det hed Axel Schoubos Orkester – spillede hver aften. Musikanterne optrådte i røde smokinger. Landsbyen var stedet, hvor husarerne traf pigerne fra Næstved. Der var altid flere husarer end piger, så en gang imellem opstod der ballade. Restauranten havde truffet sine forholdsregler – hvis man var i Uniform M/44, blev man ikke lukket ind, før man havde afleveret sin feltlivrem i garderoben – en sammenlagt feltlivrem i kyndige hænder var et formidabelt våben. Men

hvis der opstod uroligheder, ændrede de sig meget snart til "husarerne mod de civile". Dengang var det ikke en politiopgave at stoppe uroligheder på Landsbyen, det hørte under regimentet. Man tilkaldte gendarmeripatruljen eller beredskabsvagtens fra kasernen, der ankom med håndvåben og knipler, og som meget hurtigt og håndfast sørgede for at genoprette ro og orden. Mange husarer stiftede mere eller mindre kortvarige forbindelser med piger fra Landsbyen – sygeplejeelever fra Amtssygehuset var i særlig høj kurs – men der kendes også eksempler på, at husarer er blevet gift med en landsby pige og har bosat sig i Næstved.

En af dem, der fandt sin kone på Landsbyen i 1947, fortæller, at han oprindeligt var dragon, men kom på korporalskole i Næstved. Han skulle tilbage til dragonerne i Randers, men der manglede folk ved Gardehusarregimentet, så han og et par stykker til, der også havde fundet en pige i Næstved, tilbød frivilligt at blive husarer.

I dag har soldaterne mere fritid, og de behøver ikke at bo på kasernen. Så snart de har fyraften, kan de trække i civil, og de skiller sig ikke ud fra andre unge,

På soldaterhjemmene kunne soldaterne slappe af og læse eller se fjernsyn. Interiør fra KFUM.
(Lokalhistorisk Arkiv)

Kø ved serveringslugen på soldaterhjemmet Dannevirke ca. 1958. Værtinden Sigrød Clausen fik hjælp af sin datter og en af soldaterne. Værtsparreret hed Clausen, men var kendt som Claus og Clausine. (Privateje)

når de går i byen. Byens restauratører er dog opmærksomme på, at de har et godt publikum i gardehusarerne. I 1992 blev der introduceret et identitets- og rabatkort for gardehusarer, og flere diskoteker og værtshuse meldte sig med rabatter til indehavere af kortet. Også på anden måde kan en næstvedrestauratør markere sin interesse for gardehusarerne. I 1991 åbnede således en natrestaurant under navnet Den blå Husar og med en kepi i annoncen, der også blev bragt i Gardehusaren.

Soldaterhjem

Den Snes Værtshuse, der findes i Næstved, i Forbindelse med den Snes Kroner, man faar udbetalt hver tiende Dag, er jo hurtigt overset. Denne formulering stammer fra Soldat i Næstved, og løsningen på det dilemma kunne være soldaterhjemmet, hvor man kunne gå hen og få en billig kop kaffe og et stykke wienerbrød.

Der var to soldaterhjem i Næstved. Det ene blev drevet af KFUM og havde til huse i KFUM's bygning i Jernbanegade, hvor det blev etableret i 1913. Det lukkede i 1980, men KFUM's soldaterhjemsarbejde fortsatte i mindre omfang på kasernen. Her holdes der stadig åbent en gang om ugen i et lokale

lejet af KFUM's soldatermission. Nu er det dog næsten udelukkende de værnepligtige ved hesteskadronen, der benytter sig af tilbudet om en kop kaffe, et stykke franskbrød og en snak med soldaterhjemslederen. Når der kommer et nyt hold værnepligtige til hesteskadronen, sørger de ældre for at tage dem med op i KFUM. Denne tradition eksisterer ikke ved regimentets andre afdelinger, og de unge derfra kommer aldrig til soldaterhjemsaftenerne.

Det andet soldaterhjem lå ude ved kasernen, på hjørnet af Glentevej og Kildemarksvej. Kommunen havde købt grunden og bekostet opførelsen af bygningen, der blev lejet ud til soldaterhjemsforeningen Dannevirke. Det blev taget i brug den 1. november 1940 og måtte udvides i 1957. Men efterhånden mindskedes søgningen, og den 31. marts 1968 måtte man dreje nøglen om. På det tidspunkt havde soldaterne fået mere og mere fritid, de fik fast frirejseordning og foretrak at tage hjem, så snart det var muligt. Efter 1960 var en del af det værnepligtige mandskab også blevet erstattet med kontraktansatte konstabler. I soldaterforeningerne havde man i spøg forudset, at den nye ordning ville bevirke, at soldaterne stillede med *støvsuger, fjernsyn, kone og børn, det hele på afbetaling, og hus og hjem og babysitter!*¹¹ Det gjorde de nok ikke, men der blev en større andel fastansat personale med eget hjem i byen.

Soldaterhjemmet inde i byen var det sted, hvor soldaterne gik ind, når de havde gået rundt og kigget på forretningerne i byens gader, eller hvor de

kom inden en biograftur. Her kunne de også få papir og låne en kuglepen, så de i fred og ro kunne sidde og skrive breve. En tidligere husar husker, at der på KFUM's hjem i Næstved ikke blev missioneret i modsætning til, hvad han oplevede, da han var udstationeret i Oksbøl. En gammel husar, som var indkaldt i 1945, var en tid indkvarteret i nogle barakker på Grønnegades Kaserne, hvor han havde en del fritid. Den tilbragte han dels på biblioteket, dels på KFUM's soldaterhjem. Han mindes værten Hans Bros som et af de flinkeste mennesker, han havde truffet, og selv om de ikke måtte spille kort, syntes han, der næsten var rarere at komme her end ude på det andet soldaterhjem. På Dannevirke var han navnlig kommet i sin rekruttid. Han husker, at det han havde lettest ved at lære i den periode, var at gå op på soldaterhjemmet på Glentevej. *Her var et fristed for de "forfulgte", og jeg har ihvertfald tilbragt mange timer der, og skrevet mange breve.*¹²

Bag begge soldaterhjem stod en kreds af lokale borgere. Dannevirke blev drevet af lokalafdelingen af den landsdækkende forening. Direktør Svend Holst var formand for bestyrelsen i mange år. KFUM's soldaterhjem blev drevet af KFUM's Soldatermission i Danmark, men med selvstændig økonomi og bestyrelse. Det nuværende soldaterhjemsarbejde finansieres direkte af hovedorganisationen.

Det faste personel og byen

Bolig og omgangskreds

Medens det trods alle gode hensigter aldrig lykkedes at få de værnepligtige integreret i byen, stiller sagen sig anderledes med officerer og befalingsmænd, der havde deres arbejde på kasernen, men i øvrigt bosatte sig i byen med deres familier.

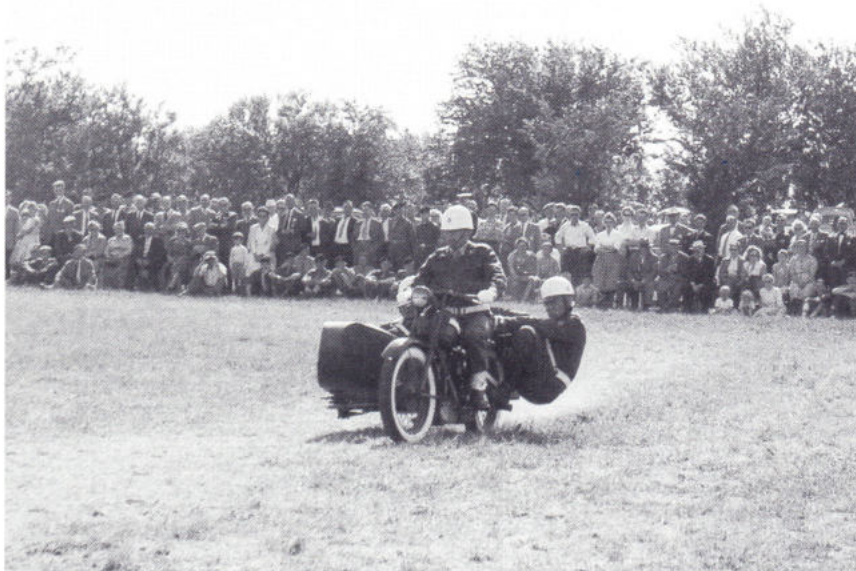
Da kasernen var under opførelse, var det efter sigende en almindelig opfattelse i byen, at der skulle bo en masse officerer og officianter¹³ derude. Men der var kun ni lejligheder på selve kasernen, herunder regimentschefens. Resten af det faste personel var henvist til at finde bolig ude i byen. En af dem, der flyttede med regimentet til Næstved i 1940, husker det ikke som noget problem at skaffe sig et sted at bo. Han købte selv et lille hus i byen, andre

fandt en lejlighed. Der var dog ikke nogen tendens til, at Gardehusarregimentets personel klumpede sig sammen i særlige kvarterer, som der var tilløb til med nyttilflyttet militært personel i tiden før første verdenskrig. Underofficerer ved de to fodfolksbataljoner, der i 1911 var forflyttet til Næstved, stiftede det følgende år Underofficerernes Byggeforening og opførte ni villaer (en- og tofamiliers) i et nyt kvarter omkring Gallemarksvej. Et gammelt postkort viser ifølge påskriften *Det militære Villakvarter i Næstved*, og det kunne tyde på, at man har opfattet kvarteret som domineret af officersfamilierne, selv om der altså kun var tale om ni huse.

I dag siger man i byen, at der ikke er den vej eller gade i Næstved, hvor der ikke bor nuværende og/eller tidligere ansatte ved Gardehusarregimentet. Ud af de ca. 450 fastansatte på kasernen bor 288 i Næstved og omegn (postnummer 4700, der dækker Næstved, Mogenstrup, Fensmark og Menstrup, men ikke Karrebæksminde). Men dertil kommer et ikke ringe antal pensionister samt tidligere kontraktansatte, der kom til byen som konstabler og er blevet boende også efter, at de har forladt Gardehusarregimentet. Det er dog ikke muligt at oplyse et nøjagtigt antal på disse grupper.

Et typisk forløb i en gardehusarofficers boligsituation finder vi hos en nu pensioneret kaptajn, der i slutningen af 40'erne måtte gifte sig med kort varsel, fordi han kunne få en lejlighed, som kun et ægtepar kunne godkendes til. Da han senere skulle på fenrikskole i København, var han og hans kone henvist til at bo på pensionat der. Tilbage i Næstved fik de først en lejlighed i noget nybyggeri på Kildemarksvej, derefter flyttede de ud i landlige omgivelser i et eksproprieret hus, som lå midt i Gardehusarregimentets øvelsестerræn. Her kunne de bo husfrit mod at vedligeholde huset, men da man for alvor begyndte at køre med kampvogne, blev det mindre attraktivt at bo midt i øvelsesområdet, og de købte derefter et lille parcelhus på Havevej, hvor også konens far boede hos dem gennem mange år.

En anden tidligere kaptajn fortæller, at der var rift om lejlighederne på kasernen, og at det var umuligt at skaffe en lejlighed i byen, da han kom til Næstved i 1962, så selv om han ikke syntes, der var råd til det, var han nødt til at købe et hus. Han fik et fordelagtigt lån gennem forsvarret og købte et lille

billigt hus, som siden er skiftet ud med et større og bedre.

I midten af tresserne blev kvarteret omkring Mariedalsvej udstykket til parcelhusbebyggelse. Her var der flere fra Gardehusarregimentet, der købte grund og byggede, heraf nogle som selvbyggere.

De her omtalte officerer tilhører gruppen af fenrikker/specialofficerer. De er ikke blevet forflyttet i samme grad som linieofficererne, der som led i karrieren har skiftet tjenestested et utal af gange. Specialofficererne har været i stand til at opbygge en lokal omgangskreds, der typisk både omfatter kolleger fra kasernen og civile, hvad enten det er naboer eller bare nogle, de har fælles interesser med. I mange tilfælde har deres koner også haft arbejde, hvilket har været med til at udbygge kontakterne til det civile samfund. Derimod synes der i hvert fald tidligere at have været en tendens til, at linieofficererne, som flyttede meget rundt, hovedsageligt plejede omgang med de øvrige officersfamilier, der levede under samme vilkår. Deres børn huskes af deres gamle skolekammerater som nogle, der kom og gik, og som man aldrig rigtig nåede at komme til at kende. I dag er situationen anderledes. Det er muligt at pendle over lange afstande, og det er derfor ikke længere nødvendigt at flytte hele familien hver gang, der skiftes tjenestested.

Engagement i sport og idræt

Selv om de værnepligtige gardehusarar stort set ikke har deltaget i Næstveds idrætsforeninger, betyder det ikke, at

Fra opvisningen ved en forældredag ca. 1962. N.E. Eriksen kørte motorcyklen, som var en ombygget militær Nimbus. Hans hjælper har under kørslen taget sidevognens hjul af og lagt det på jorden – senere samlede han det op og satte det på igen. (Privateje)

foreningerne ikke har nydt godt af Gardehusarregimentet. Mange fastboende befalingsmænd og officerer har i tidens løb meldt sig ind i idrætsforeningerne og har også fungeret som trænere og/eller bestyrelsesmedlemmer. De er jo uddannet til at have med unge mennesker at gøre, og da mange af dem også har en militær gymnastiklæreruddannelse, har der været rift om dem i foreningerne. Sådan var det tilbage i 1940'erne, og der er stadig GHR-personel inden for mange idrætsgrene i byen. En af officererne nævner selv, at de i kraft af deres lederuddannelse er godt gearet til at gå ind i bestyrelsesarbejde. Som unge officerer er de vant til at dyrke meget idræt, og det falder dem naturligt at melde sig ind i de lokale idrætsforeninger i den by, hvor de kommer til at forrette tjeneste, og derfor bliver det også navnlig der, de lægger deres kræfter på leder- og bestyrelsesniveau. Derimod synes de helt at mangle på bestyrelsesniveau i byens større kulturelle foreninger.

Et par fenrikker begyndte midt i 1950'erne at spille badminton sammen med deres koner på en bane, der var anlagt på kasernens område. Senere spillede de i HG, og den ene af dem, Johannes Kristensen, engagerede sig så meget i klubben, at han i en årrække

Ved ridestævner og jagter ses stadig enkelte gardehusarer i den grønne udgangsuniform og på regimentets heste. Det udaterede foto med to gardehusarer og en civil rytter er fra 1990'erne.
(GHR)

også var formand for HG's badmintonafdeling og senere foreningens hovedformand. Som pensionist har han stadig med fordeling af baner og spilletider at gøre.

Fægtning er en gammel militær idrætsgren, og tilbage i dragonernes tid var der efter sigende en underofficer, der drev en danse- og fægteskole i Jernbanegade. På Gardehusarkasernen blev der vistnok i begyndelsen af 1950'erne givet fægteundervisning for børn, men det er lidt usikkert, hvor offentligt det var. Der kan have været tale om et arrangement, der svarede til den svømmeundervisning i kasernens svømmebassin, som regimentets børn kunne melde sig til, og som deres kammerater også kunne deltage i.

Major F. Engsbye har fået en fægtemesteruddannelse inden for militæret, og han begyndte sammen med en kollega i 1960 at give fægteundervisning til elever på Herlufsholm. Året efter var de med til at stifte Næstved Fægteklub, og der blev også tilbudt undervisning i byen til andre unge end eleverne på Herlufsholm. Fægtegrejet blev i begyndelsen flyttet frem og tilbage mellem byen og Herlufsholm, men til sidst fik fægteklubben fast træningslokale på Herlufsholm, hvor den stadig er.

Tidligere var der også brevduer ved Gardehusarregimentet. Brevduer havde så sent som under anden verdenskrig en militær funktion, men senere blev duerne på kasernen nok mest bevaret, fordi der stadig var nogen, der havde lyst til at passe dem. Der var indrettet dueslag over en af staldene, og duerne var med deres kurren et hyggeligt indslag i livet der. De skiftende duepassere havde brevduer som deres hobby og var aktive i civile brevueforeninger.¹⁴

Motorsporten i Næstved har også haft aktive deltagere fra Gardehusarregimentet. En af dem er kaptajn N. E. Eriksen, der gennem en årrække var formand for Næstved Motorklub. Både Gardehusarregimentet og motorklubben havde glæde af den interesse, som Eriksen og andre fra regimentet havde for motorsport. Eriksen har været med til at tilrettelægge Gardehusarregimentets opvisningsprogrammer med motorcykler og biler ved de tattoos, som regimentet har deltaget i. Deltagerne kunne både være gardehusarer og civile fra motorklubben. Regimentet var large med at give fri, når Eriksen skulle deltage i motorløb, og han kunne sammen med andre motorsportsfolk fra regimentet låne motorcykler på kasernen til orienteringsløb i en weekend mod at betale en beskedent forsikringspræmie på 5 kr. pr. person.

Den samme glidende overgang mellem militær og privat aktivitet findes i forbindelse med gardehusarernes traditionelle hovedinteresse, nemlig heste og ridesport. Der fandtes en civil rideklub, Sydsjællands Rideklub, men det var

som regel en husarofficer, der var formand, og en stor del af medlemmerne kom fra regimentet. Sydsjællands Rideklubs medlemmer benyttede ridehuset på kasernen til deres egentlige træning.

Før reduktionen af hærens hestebestand i efteråret 1964 kunne officerer og befalingsmænd få stillet en konkurrencehest gratis til rådighed. For at beholde hesten skulle de godtgøre, at de stadig dyrkede ridesporten på et seriøst plan, og de var forpligtet til at stille op til de to årlige militære ridestævner. Derudover forventedes det, at de deltog i civile stævner, jagter m.m. Ved disse lejligheder red de altid i uniform.

Dengang havde officerernes ægtefæller tilladelse til at ride deres mands hest, og officersgruppens sociale liv var i høj grad centreret omkring heste og ridning. En tidligere værnepligtig husar husker fra foråret 1964, hvordan officererne mødtes sammen med deres koner om aftenen i ridehuset og på ridebanen. Det var en flok glade mennesker, der var knyttet sammen af en fælles hobby. Officersfamilierne fandt deres omgangskreds blandt de øvrige officerer og blandt de civile, der også havde ridning som interesse, ofte fra omegnens større gårde.

For at styrke interessen for ridesporten blandt Gardehusarregimentets personel blev der i 1977 givet tilladelse til, at regimentets heste igen måtte bruges til konkurrenceridning. Det foregår stadig, men i mindre omfang end tidligere. I praksis er der nu kun et par stykker, der deltager i stævner og jagter på regimentets heste.

Sydsjællands Rideklub eksisterer ikke længere, og Baunehøj, som i dag er den store lokale rideklub, har ingen forbindelse til Gardehusarregimentet. Klubben har nogle medlemmer blandt det faste personel, og sommetider melder et par af de værnepligtige ved hesteskadronen sig ind for at få ekstra undervisning i spring, men der hentes ikke ridelærere blandt de ansatte på kasernen.

Regimentet lægger dog stadig faciliteter til ved afholdelse af civile ridestævner, hvad enten der er tale om brug af ridebanen på kasernen eller terrænbanen ude i øvelsesområdet.

Korpset på Herlufsholm

Den assistance, officerer fra Gardehusarregimentet ydede Korpset på Herlufsholm, lå uden for det normale

engagement i det civile idrætsliv. Korpset var en sammenslutning af elever på Herlufsholm, der trænede i militært prægede discipliner. Det var oprettet allerede i 1909 efter forbillede fra engelske og franske kostskoler, hvor de færdigheder, der blev øvet, gav en fortrinnsstilling ved en kommende militæruddannelse. Korpset blev nedlagt i 1930'erne, da rektor så en risiko for, at det kunne udvikle sig i nazistisk retning, men efter krigen blev det genoprettet, og det fungerede til 1962, de sidste år i noget hensygnende skikkelse. Korpset bar uniformer og øvede eksercits, skydning og forskellige former for terrænsport. Det deltog også i øvelser med Hjemmeværnet og Gardehusarregimentet, og nogle af de unge officerer ved regimentet hjalp med at tilrettelægge træningen. De første år deltog Korpset i opvisningerne ved regimentets forældredag på kasernen, og ved skolens årlige parade på Trolledagen stillede obersten regimentsmusikken til rådighed.¹⁵

Der var altså tale om en udstrakt bistand, som naturligvis bundede i interessefællesskab, men også i personlige relationer. Flere af de officerer, der hjalp korpset, var selv herlovianere, og det fortæller om en officersfamilie, der flyttede til Næstved i begyndelsen af 1950'erne, at deres venners sønner gik på skolen. Disciplene måtte en gang om ugen komme på besøg i næstvedhjem, der var godkendt af skolen, og i denne familie fik sønnen herigennem venner på Herlufsholm.

Politisk engagement

Personel fra Gardehusarregimentet har også markeret sig lokalpolitisk uden dog at spille nogen fremtrædende rolle på det formelle politiske plan. Der har ved alle byrådsvalg på nær tre (1943, 1946 og 1954) været opstillet officerer og/eller befalingsmænd fra regimentet, men de har med ganske få undtagelser ikke været placeret på de øverste pladser på de lister, hvor de var opstillet.¹⁶ Vi skal helt frem til 1981, før den første blev valgt, nemlig Helge Adam Møller, der dog på dette tidspunkt ikke

Byridtet tiltrækker også turister: En familie fra Thy, der holdt ferie ved Bisserup, fulgte den 5. juli 2000 med gardehusarerne rundt i byen, og børnene fik lov at klappe majorens hest, da eskorten gjorde holdt ved Munkebakken for at paukerne kunne blive spændt af.

Foto: Jørgen Pedersen. (NÆM)

længere var tjenstgørende ved Gardehusarregimentet. Han nåede at blive genvalgt to gange og har sideløbende hermed skabt sig en landspolitisk karriere som konservativt medlem af folketinget fra 1984. Kaptajn Egon Nielsen, der var våbenmekaniker ved GHR, blev valgt for Centrumdemokraterne i 1989, men han døde allerede i december 1990, og siden har der ikke siddet fastansat GHR-personel i byrådet. Men byrådets nuværende sammensætning lever alligevel op til ordene om, at der er gardehusarer overalt i byen – socialdemokraten Lindy Nymark Christensen er major af reserven, og den konservative Frank Martens har aftjent sin værnepligt ved regimentet.

Det konservative Folkeparti er ikke overraskende det parti, der har haft flest militærfolk opstillet. Gennem årene optræder der ti på listerne, hvoraf de to dog ikke har været ved GHR, og to har skiftet regiment. Nogle har været opstillet tre gange, andre en eller to. Det vides dog, at flere officerer har gjort sig gældende i partiforeningsarbejdet og har siddet i f.eks. skolekommissionen.

Venstre, det andet store borgerlige parti, har haft seks officerer opstillet, heraf de to hver tre gange, men ingen af dem har opnået valg.

Centrumdemokraterne tiltrak fra begyndelsen mange militærfolk med sin udpræget forsvarsvenlige og pro NATO-linje. Ikke mindre end tre ud af tolv opstillede kom fra GHR ved partiets første valg i 1974, heraf spidskandidaten major J.P. Jensen, der opstillede fire gange. Kaptajn Egon Nielsen opstillede første gang i 1978 og opnåede valg ved sin fjerde opstilling. Ved det sidste valg i 1997 var militærfolkenes gleder ud af listen, men blandt de opstillede var trafikkontrollør Kim M. Vang, der ved valgene i 1981 og 1985 var henholdsvis konstabel og overkonstabel.

Det fastansatte personel, der har markeret sig politisk gennem opstilling til byrådet, har med kun to undtagelser tilhørt officersgruppen. Ud over centrumdemokraten Kim Vang er det overkonstabel Niels Erik Sørensen, der ved de to seneste valg har været opstillet på den socialdemokratiske liste. Han er også fællestillidsmand for konstablerne på kasernen og har markeret sig stærkt i det organisatoriske arbejde inden for Socialdemokratiet, dels som lokal partiforeningsformand, dels som formand for Fællesledelsen i socialdemokratiet i Næstved. Derudover har han tillidsposter inden for LO, og da han havde mindre børn, var han

Det er fast rutine, at major Mentz hilser op til borgmesteren, når eskorten passerer rådhuset under byridtet. Foto: Jørgen Pedersen (NÆM)

næstformand i skolebestyrelsen på sine børns skole.

Inden for officersgruppen kendes kun et enkelt eksempel på en aktiv socialdemokrat. Pensioneret kaptajn Otto Jørgensen var et aktivt medlem i partiforeningen, har været udpeget som domsmand og nævning, har siddet i ligningskommissionen i 20 år samt i menighedsrådet i 25 år for Socialdemokratiet.

Gardehusarers bierhverv

I gamle dages garnisonsbyer var det almindeligt, at underofficererne sup-

plerede deres beskedne indkomster gennem forskellige bierhverv, navnlig som gymnastiklærere. Frem til 1910 fungerede en række dragoner som timelærere i gymnastik på Næstveds kommuneskoler,¹⁷ og på Herlufsholm var den fastansatte gymnastiklærer o. århundredskiftet officer, men med en uddannelse, så han også kunne undervise i latin. Gymnastikundervisningen overlod han til assistenter, der blev hentet blandt underofficererne hos dragonerne i Næstved.¹⁸

Denne form for bierhverv var stort set forsvundet, da gardehusarerne kom til byen. Der kendes kun et enkelt eksempel, nemlig da den katolske privatskole i Næstved i 1950'erne kontaktede Gardehusarregimentet for at finde en gymnastiklærer, der kunne tage de få ugentlige timer, der var tale om. Daværende fenrik N. E. Eriksen funge-

rede på det tidspunkt som gymnastiklærer på kasernen, og han fik det ekstra job på privatskolen, som han beholdt tre-fire år. Der var ingen problemer med at få fri i de timer, han skulle bestride sit bierhverv.

Premierløjtnant Otto Jørgensens private rideskole kan ses som en brik i hele det virvar, som udgjordes af tjenstlig, foreningsmæssig og privat engagement i heste og ridesport. Han havde sine egne heste opstaldet i en af kasernens stalde og kunne bruge ridehuset til sin undervisning, som foregik dagligt. Efter hans eget udsagn holdt det op, da officererne i midten af 1950'erne begyndte at få en ordentlig løn, og det kunne tyde på, at disse fordelagtige ordninger med brug af kasernens faciliteter nærmest har virket som et skjult løntilskud. Der var en anden, der havde en lignende ordning, men han forlod regimentet, og det er kun "onkel Jørgens" rideskole, der huskes i dag.

Der var også GHR-personel, der i den periode tjente lidt ekstra ved at give svømme- og gymnastikundervisning på kasernen. Det var vistnok et tilbud til regimentets børn, men også deres kammerater kunne være med. Nogle kørelærere ved regimentet gav også private timer, og en af regimentets ridelærere har haft timer på rideskoler i et stort område, bl.a. helt i Nakskov.

Byens møde med Gardehusarregimentet

Byridt

Hver onsdag klokken 13 rider hesteskorten gennem Næstved by, og det er ved den lejlighed, de fleste næstvedborgere møder gardehusarerne. Tidspunktet for byridtet er almindelig kendt blandt byens borgere, hvilket viser sig, når man spørger folk på gaden.

Det ugentlige byridt rækker tilbage til midten af 1970'erne. Frem til 1989 red man hver onsdag midt på formiddagen. Tidspunktet blev ændret til over middag, fordi der kunne være problemer med også at få plads til hestene, når der kører lastbiler med varer til

Sammenstimlen ved byridt den 19. juli 2000. Mange af tilskuerne havde taget opstilling i god tid inden eskorten kom. Foto: Jørgen Pedersen. (NÆM)

forretningerne i gågaderne om formiddagen.

Byridtet er for regimentet et nødvendigt led i træningen til den eskortetjeneste, der er hesteskadronens egentlige formål. Såvel heste som ryttere skal vænne sig til at ride i gader med mennesker og biler og alle de lyde, det afstedkommer. Både trompeterkorps og paukehest er med om onsdagen. Paukerne bliver kørt ind til byen i en varevogn og spændt på paukehesten ved obelirken på Teatergade. Idet eskorten passerer rådhuset, blæser trompeterne første gang, og eskortechefen hilser op til borgmesteren, en lille gestus, der for borgmesteren er med til at understrege, at Gardehusarregimentet hører til i byen.

Der er tilskuere hele vejen rundt i byen, og det er almindeligt, at folk standser op og kigger, når eskorten rider forbi. Nogle går også bevidst i byen med børnene på det tidspunkt, for at de kan få husarerne og hestene at se. Hesteskadronens chef, major Michael Mentz, sætter pris på dette møde med byens befolkning, og han hilser veloplagt på folk undervejs. Som han siger: *Når man kommer på hesteryg, får man næsten altid et venligt smil. Det er jo ikke, fordi man selv er venlig, det er fordi hesten er der!*

Denne ugentlige begivenhed bruges naturligvis også i den turistmæssige

Borgmester Svend Hansen modtog regimentets julehilsen foran rådhuset ved juleridtet i 1967.
(GHR)

markedsføring af byen – og med regimentets fulde opbakning. På den aktivitetsplakat, der udsendes en gang om måneden, nævnes byridtet som et fast punkt hver onsdag. Fra kasernen meddeler man turistkontoret, hvis der undtagelsesvis ikke rides om onsdagen, og man kan finde benævnelsen *eskortens turistprogram* brugt om aktiviteter som byridt, tirsdagsridt langs stranden ved Karrebæksminde og opvisning i Rådmandshaven i forlængelse af byridtet. Strandridtet ved Karrebæksminde fandt sted nogle få år o. 1990. Det havde udelukkende PR-mæssige formål – sommerhusgæsterne skulle også have lejlighed til at møde gardehusarerne.

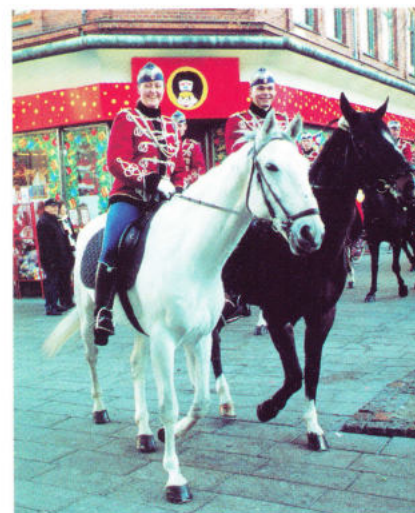
På byridtet rides i almindelig udgangsuniform, om vinteren med blå kappe. Gallauniformen bliver ikke brugt til en træningstur som denne, men er forbeholdt eskortetjeneste og opvisninger. Ikke desto mindre er det gallaklædte husarer, der bruges som illustration i Næstveds turistbrochurer, på plakater osv. Og den turistvideo, der blev produceret o. 1990, og som ellers viser sommeroptagelser fra Næstved og omegn, har da heller ikke optagelse fra et byridt om sommeren, men fra en vinterdag, hvor husarerne rider i deres blå kapper, det nærmeste de til daglig kommer på den blå husarjakke fra gallauniformen.

Også på selve kasernen udnyttes den tiltrækning, hestene har på de fleste mennesker. Gardehusarregimentets historiske Samling, som er åben et par

Rådhusets personale stod parat med den traditionelle gløgg til julerytterne den 21. december 1999.

Foto: Jørgen Pedersen. (NÆM)

Højt humør hos juleridets deltagere i 1999, der helt åbenlyst nød den afslappede stemning under turen rundt i byen.

Foto: Jørgen Pedersen. (NÆM)

timer om ugen i sommerferieperioden, har valgt onsdag middag som åbnings-tidspunkt, og museets gæster bliver gjort opmærksom på, når gardehusarerne er ved at gøre klar til at ride ud.

Juleridt

En oprindelig helt intern juletradition ved regimentet, der vistnok tog sin begyndelse i 1958, har med tiden udviklet sig til en offentlig begivenhed i byen. I februar 1961 nævnes det i *Gardehusaren*, at det er blevet en tradition, at officerer en af de sidste dage før jul iklæder sig galla med påtrukket pels og "rider julen ind". I år [1960] red 12 officerer med trompetere gen-

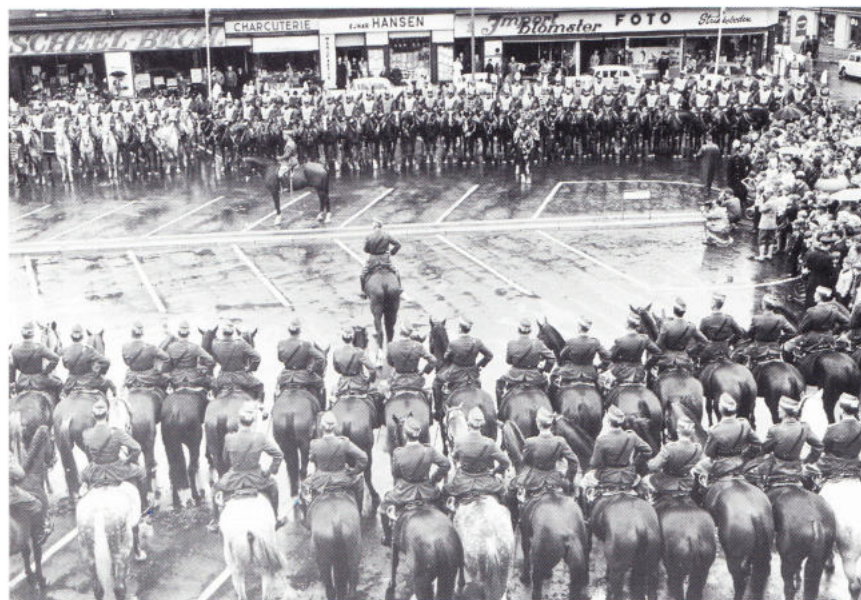
Under juleridtet i 1999 overbragte eskortechefen, major J. Hønnerup, regimentets julehilsen til Cityforeningen på Hjultorvet.

Foto: Jørgen Pedersen. (NÆM)

nem byen, hvor de aflagde visitter ved stabsofficererne og chefen for befalingsmandsskolerne for til sidst at slutte hos regimentschefen. I 1963 hed det i en pressemeddelelse fra Gardehusarregimentet, at der er tale om en 4-5 år gammel tradition, som man har indtryk af, at befolkningen kan lide. Tre år senere blev der indlagt en visit hos borgmesteren i programmet. Han tog imod foran rådhuset, hvor der blev serveret gløgg til rytterne og gulerødder

Parade på Axeltorv 9. oktober 1964 i anledning af den forestående reduktion i regimentets hestebestand.

(GHR)

til hestene, og dermed havde juleridtet antaget den offentlige karakter, der er bevaret til i dag. Pressemeddelelsen fra regimentets presseofficer forud for juleridtet i 1999 indledtes med ordene *Så blev det atter jul i husarernes by*, og både rute og nøjagtig tidsplan samt påklædning blev annonceret, og det blev forklaret, at med udtrykket *galla sport* menes rød pels anlagt som jakke samt skråhue, men ingen sabeltaske og sabel. Første stop var som sædvanlig Rådhuset, hvor borgmesteren og eskortechefen udvekslede julehilsener. Derefter blev der foran Næstved Tidendes bladhus i Ringstedgade overbragt julehilsen til avisens chefredaktør med tak for indsatsen for at prøve at bevare regimentet i Næstved. Sidste stop i byen var på Hjultorvet, hvor Cityforeningens formand modtog julehilsenen. Derimod var de visitter hos stabsofficererne, der var juleridnets

oprindelige formål, indskrænket til en enkelt, og da den pågældende bor i et villakvarter i byens udkant, lå det uden for den del af programmet, der tiltrak publikum. Juleridtet sluttede i kasernegården, hvor eskortechefen overbragte regimentschefen de hilsener, han havde modtaget i byen – og hestene fik juleridnets sidste portion gulerødder, denne gang serveret af obersten og hans hustru. Denne del af programmet var også omtalt i pressemeddelelsen, men havde ikke tiltrukket udenforstående tilskuere. Juleridnets deltagere var 21 officerer, deriblandt reserveofficerer, samt 9 trompetere. Atmosfæren undervejs var yderst afslappet. I modsætning til de ugentlige byridt, hvor det kun er eskortechefen, der hilser på de omkringstående, kunne alle deltagerne i juleridtet tillade sig at smile og hilse på de mange tilskuere.

Hestens afsked

Så tidligt som i 1964 valgte Gardehusarregimentet at gøre den afskedsparade, der blev holdt, da størstedelen af forsvarets heste skulle sælges, til en offentlig begivenhed ved at holde den på Næstveds Axeltorv og ikke på kasernen. Begivenheden huskes som *hestens afsked*. Regimentets hesteskadron blev ved den lejlighed reduceret til 54 heste, og alt avlsarbejde blev stoppet, ligesom remonterne helt blev afskaffet. Remonter er betegnelsen på unge heste, der er under tilridning til militært brug. Ved afskedsparaden, der foregik den 9. oktober i silende regn, deltog 72 ryttere fra Gardehusarregimentet og Befalingsmandsskolerne. Borgmester Svend Hansen modtog regimentets honnør og beklagede nedskæringen – *vi bliver fattigere, hvis vi glemmer de gamle traditioner*.

Gardehusarregimentets udadvendte aktiviteter

Opvisninger m.m.

Gardehusarregimentet er meget bevidst om, at man i hesteskadronen har en enestående mulighed for at yde PR-arbejde for forsvaret som sådan. Langt tilbage i tiden har de beredne gardehusarers opvisninger været trækplaster ved utallige arrangementer. Man har fra regimentets side satset på at komme så langt omkring som muligt, og dyrskuer over hele landet har gennem årene nydt godt af husarerne og deres heste. I den informationsbrochure, som

Gardehusarregimentet har udsendt om at aftjene sin værnepligt ved regimentets hesteskadron, nævnes det, at hesteskadronens personel ud over at få træning i at ride eskorte med tilhørende sabeleksercits indøver et opvisningsprogram enten i kvadrilleridning eller som ungarsk post. Sidstnævnte er

helt frivilligt – det kræver både mod og talent at stå på to heste og køre dem i alle gangarter.

Gardehusarregimentet har også deltaget i vistnok alle de tattoos, der blev afholdt gennem en årrække i firserne, først i Slagelse, senere på Rosenborg

Der køres trojka under en opvisning i England i 1960'erne. Det er langt fra altid, at regimentet har personel, der mestrer kunsten at stå på to heste og styre tre foran.
(GHR)

eksercerplads i København. Her deltog som regel både hesteskadronen og et motoriseret hold. Motorfolkene kunne f.eks. efterligne hesteskadronens kvadrilleridning ved at køre kvadrille med otte jeeps i en rasende fart. Eller de kunne lave en mere showpræget opvisning, som f.eks. kunne bestå i kørsel på motorcykel med sidevogn. Under kørslen tog sidevognspassageren sidevognens hjul af, lagde det på jorden, samlede det op og satte det på igen.

Alle disse opvisninger har regimentets hjemby jo ikke umiddelbart megen glæde af, men det er ikke usædvanligt, at et stort opvisningsprogram også præsenteres i Næstved ved en eller anden lejlighed. Det skete f.eks. i 1965, da hesteskadronen havde tilstrækkeligt med erfarne og dygtige ryttere til både at kunne stille med fire, der kørte ungarsk post, og en seniorsergent, der mestrerede trojkaen, dvs. han stod på to heste og styrede tre foran sig. Efter den store opvisningstur til England blev programmet vist i slutningen af august 1965 i forbindelse med et idrætsstævne på kasernen, som den lokale Lions Club havde arrangeret til fordel for soldaterhjemmene. I 1994 skulle husarerne igen til England, og deres opvisningsprogram blev forinden vist under Næstved festuge.

Mindre arrangementer i hjembyen kan også nyde godt af, at husarerne skal gennemprøve et opvisningsprogram for publikum. F.eks. holdt de grønne spejdere et tamburkorpsstræf i maj 2000. Ved denne lejlighed kørte en gardehusar en kort opvisning i ungarsk post på et par heste, der kun havde været spændt sammen ganske få gange forinden, ligesom det var en af de første gange, regimentets nye paukehest var ude med publikum på. Opvisningen omfattede også kvadrilleridning samt kløvning af kålhoveder med sabel på hest i galop.

Man er ved Gardehusarregimentet meget bevidst om, at regimentet er dronningens garderegiment, men det hindrer ikke, at hesteskorten også i sin

Ungarsk post ved en opvisning på kasernen.
(GHR)

hjemby har stillet sig til rådighed ved talrige begivenheder i kommunalt regi. Det kan f.eks. være indvielse af ny rådhusafdeling eller af en gågade, fejring af borgmesterens runde fødselsdag eller markering af borgmesterskifte. Også et byrådsmedlems jubilæum kan gardehusarerne være med til at festligholde. Omfanget af deltagelsen varierer fra et par trompetere til fods i almindelig udgangsuniform til en gallaklædt bereden styrke med trompetere. Ved særlige lejligheder bliver regimentets åbne karet stillet til rådighed, som det f.eks. skete i forbindelse med borgmester Svend Hansens afgang i 1988, da borgmesteren blev kørt gennem byen i kareten. Gardehusarerne var trukket i galla, og regimentschefen talte. Som den nuværende borgmester udtrykker det: *Gardehusarerne har kastet glans over mange begivenheder i Næstved og har været med til at højne dem.*

Den større åbenhed, der gennem de senere år har udviklet sig i kongehusets forhold til det omgivende samfund, har også haft en afsmittende virkning på, hvilke civile arrangementer det fra hoffets side accepteres, at

Kålhoveder på stager må gøre det ud for fjenden, når gardehusarerne i vore dage demonstrerer deres færdigheder med sablen. Opvisning i Rådmandshaven den 27. maj 2000 ved Musiktræf 2000 arrangeret af de grønne spejders musikkorps.

Foto: Jørgen Pedersen. (NÆM)

Gardehusarregimentet deltager i. Hvor tidligere alle aktiviteter, der ikke havde direkte forbindelse til forsvaret eller til hofstjenesten, skulle godkendes af hoffet, er kompetencen nu udlagt til regimentschefen og chefen for hesteskadronen. Man er stadig meget påpasselig med kun at involvere sig i lødige arrangementer og undlade at deltage i promovoring af enkeltvirksomheder. I almindelighed deltager gardehusarerne kun i arrangementer, som en organisation eller forening står bag. Det var derfor efter nøje overvejelse, når gallaklædte husarer var med til at markere åbningen af Næstved Storcenter i 1989 samt 10-års jubilæet. Men da storcenteret består af en lang række enkeltforretninger, skønnede man

Da Indre Ringstedgade blev indviet som gågade i 1976, blev borgmesteren og politimesteren kørt gennem gaden i Gardehusarregimentets karet.

Foto: Jens Olsen. (NÆM)

ikke, at man gik ud over, hvad der var acceptabelt.

Der gøres dog et par undtagelse fra de almindelige regler, nemlig for det første når der er tale om virksomheder, der har med heste og ridning at gøre. F.eks. stillede beredne husarer i foråret 1999 op til åbningen af en privat ride-skole/hal i Askov ved Snesere. For det andet strækker man sig længere, når der er tale om medierne. Da Næstved Tidende i marts 2000 indviede sit nye trykkeri i Slagelse, deltog Gardehusarregimentet med seks trompetere og en paukeslager. De var dog ikke var i galla, og hestene var blevet hjemme. En TV-station ville for et år siden fejre en af sine journalister, der tidligere havde arbejdet med kongestof på et ugeblad og nu havde rund fødselsdag. Man forsøgte at få gardehusarer til at komme og vække hende med trompetsignaler foran et hotel i København. Det lykkedes ikke, men da arrangementet blev flyttet til Næstved, gik regimentet med til at lade en enkelt trompeter deltage. Det var forinden blevet diskuteret, om grænsen for lødige arrangementer her var overskredet.

Det er klart, at Gardehusarregimentet har en publikumsmagnet i hesteskadronen, men regimentet deltager også i arrangementer uden at heste eller trompetere er med. F.eks. opstillede regimentet i forbindelse med Markkvarterets kulturnat og -dag den 15. og 16. maj 1995 en stand, der bl.a. omfat-

Gardehusarregimentet var med til at markere åbningen af det nye avistrykkeri i Slagelse den 3. marts 2000. Det skete med seks trompetere og paukeslageren, men uden galla og heste.

Foto: Thomas Krakau, Næstved Tidende.

tede en Leopardkampvogn og en blok-sættevogn. Der var også arrangeret børneaktiviteter som håndgranatkast, "gyngeskravl" og sminkning. Mange år tidligere – ved Næstveds 825 års byjubelæum i 1960 – var regimentet med i et historisk optog, der gik gennem byen med musik fra Prins Jørgens Garden, FDF-korpset og Hjemmeværnet. En tidligere husar husker, at han deltog i optoget udklædt som sømand!

Militærmusikken har traditionelt været et af de festlige indslag i en garnisonsby, og sådan var det også i Næstved i dragonernes tid, da musikkorpset gav offentlige koncerter. Den fornøjelse fik næstvedborgerne ikke umiddelbart tilbage, da Gardehusarregimentet kom til byen, for regimentets musikkorps var blevet nedlagt allerede i 1932. Alligevel kom Næstved gennem en lang årrække til at huse et militært musikkorps, for i 1941 ankom 5. Regiments musikkorps, der pga. besættelsen ikke kunne være i Vordingborg, hvor det egentlig hørte til. Efter 1945 forblev musikkorpset i Næstved som tilknyttet Gardehusarregimentet, og først i 1957 flyttede det tilbage til sit eget regiment i Vordingborg. Medens musikkorpset var i Næstved, gav det også offentlige

koncerter, sådan som det altid har været skik og brug for militær-orkestre. Der kendes et enkelt eksempel på, at en af regimentsmusikerne blev boende i Næstved efter flytningen og på frivillig basis ydede et bidrag til byens musikliv, nemlig Henning Larsen, der i 1967 nævnes som formand for Næstved Orkesterforening.

Trompeterkorpset ved Gardehusarregimentet blev genetableret som ridende korps efter, at 5. Regiments musikkorps havde forladt byen. Ved juletid 1966 gjorde man også et forsøg på at genoplive Gardehusarregimentets musikkorps. Ni trompetere havde skiftet deres signaltrompeter ud med instrumenter svarende til dem, det gamle musikkorps havde spillet på, og de havde indøvet et program med julemusik, som blev spillet på et par alderdomshjem og ved regimentets egen julegudstjeneste i kasernens gymnastiksal. Det var tanken, at det lille musikkorps skulle være med til at vise regimentets ansigt mod civilbefolkningen, men det blev vistnok ved forsøget. Ingen synes at have nogen erindring om det i dag, og det er ikke fundet omtalt senere.

Kasernen som kunde

Da muligheden for at få gardehusarerne til Næstved kom frem i 1937, blev den økonomiske fordel for det lokale erhvervsliv fremhævet, og Handelsstandsforeningen rettede henstilling til byrådet om at arbejde for, at Næstved

fik kasernen. En kaserne kunne på det tidspunkt agere som en selvstændig økonomisk enhed, der som en naturlig ting lagde sine indkøb lokalt. Men selv i vore dage, hvor der er faste regler for, hvordan statens institutioner skal købe ind, og hvor nogle leverancer er ude i fælles statslig licitation, har kasernen mulighed for at bruge lokale leverandører og håndværkere.

Samarbejdet mellem kasernen og leverandørerne kunne være meget tæt. Således fortælles det fra 1950'erne, at boghandler Jørgen Christensen besøgte kasernen hver dag for at modtage bestillinger på blanketter og andre tryksager, som firmaet leverede. Han kørte rundt til alle de forskellige kontorer, og der kunne gå et par timer med disse daglige besøg. Jørgen Christensen var den ene af to sønner i boghandelen, der på det tidspunkt stadig blev drevet af faderen, Georg Christensen. Da boghandelen fejrede 100 års jubilæum i 1951, var der en række GHR-officianter og officerer blandt gratulanterne, og de var også inviteret til jubilæumsfrokosten. Ved 125 års jubilæet mødte gardehusarerne op foran forretningen til hest og med trompetere for at ønske tillykke. Husarer med trompetere havde i øvrigt også ønsket Jørgen Christensen tillykke på hans private bopæl i anledning af hans 50 års fødselsdag. Men de tætte kontakter var udelukkende af forretningsmæssig karakter. Familien kom ikke privat sammen med officerer eller andre fra kasernen. Da forsvarers indkøb blev centraliseret i slutningen af 1960'erne, blev leverancerne færre, og i dag leveres ikke tryksager direkte til Gardehusarkasernen. Men en gang imellem vinder boghandelen en licitation på tryksager til Forsvarskommandoen. Det er dog ikke noget, der har afgørende økonomisk betydning for firmaet.

I kommunens og erhvervsrådets hvidbog om navnlig de økonomiske konsekvenser ved lukning af Gardehusarkasernen opgøres kasernens køb lokalt på Næstvedegnen til 12,3 mill. kr. årligt. Kasernen udnytter stadig muligheden for at bruge lokale håndværkere til de løbende vedligeholdelsesopgaver. I de senere år har otte lokale håndværkere haft en fast fællesannonce i Gardehusaren under overskriften: *Regimentets håndværkere står også til rådighed ved løsning af alle vedligeholdelsesmæssige opgaver på jeres bolig.* Et par af firmaerne er gamle familiefirmaer, der også var med, da kasernen blev bygget. Elinstallatør Jan Kristensen

Gardehusarregimentets hesteskorte ønskede tillykke ved boghandler Georg Christensens 125 års jubilæum i 1976. (GHR)

påpeger, at netop det indgående kendskab til kasernens bygninger har været en fordel gennem årene. Indtil for et par år siden havde firmaet næsten fast et par mand beskæftiget med vedligeholdelsesarbejder på kasernen, og firmaet vandt to tredjedele af licitationerne på nyanlæg. For andre har engagementet været vekslende fra murermester Claus Rømer Christensen, der med sit enmandsfirma gennem årene har haft næsten hele sin indtægt ved arbejde på kasernen, til tømrermeisteren, for hvem arbejdet på kasernen ikke har nogen nævneværdig økonomisk betydning.

Håndværkerne har gennem årene fået et godt kendskab til de folk på kasernen, som de samarbejder med, men det har ikke hos nogen af de adspurgte ført til private bekendtskaber. Ligesom med boghandleren er der udelukkende tale om forretningsmæssige relationer.

Civiles brug af kasernen og dens faciliteter

Tidligere var en kaserne lukket område, hvor ingen uantastet kunne passere vagten. Sådan var Gardehusarkasernen også. En tidligere gardehusar, der i 1964 kørte til Næstved for at vise sin far, hvor han havde været soldat, blev afvist i vagten, selv om han havde medbragt sin soldaterbog – der var simpelthen adgang forbudt, hvis man ikke havde et adgangskort eller et gyldigt ærinde, der kunne udløse en passerseddel. I dag kan man gå forbi uden så meget som at skulle sige, hvem man er eller hvad man skal. Som obersten påpeger, fungerer vagten i dagtimerne mest som et informationskontor, hvor man kan spørge om vej.

Mange civile har deres gang på kasernen i forskellige ærinder. Næstved Kommune har gennem mange år kunnet disponere over kasernens gymnastiksal, når der skal fordeles lokaler til idrætsforeninger. Hvert år får kom-

Annoncen fra håndværkerne bringes i alle numre af Gardehusaren, der både er gardehusarforeningernes blad og fungerer som tjenestestedsblad for regimentet.

Regimentets håndværkere står også til rådighed ved løsning af alle vedligeholdelsesmæssige opgaver på jeres bolig.

Claus Rømer
Christensen
Murermester
Abrikosvej 20 · 4700 Næstved
Tlf. 55 72 82 42

Børge Jakobsen
og søn
Tømrermester
Ellevvej 3-7 · 4700 Næstved
Tlf. 55 73 32 00

Smedemestre
Edvard Falch
& Søn
Kindhestegade 7 · 4700 Næstved
Tlf. 55 72 07 46

Glarmester
Poul Frandsen
Næstved
Værksted og forretning: Præstøvej 53-55
Telefon 55 72 00 32

malermester
P.E. Jensen a/s
GRAMSVEJ 12 POSTBOX 401
4700 NÆSTVED
TELEFON 55 72 99 86

Emil Hansen & Søn
Aut. VVS-installatør
Holsted Park 5 · 4700 Næstved
Tlf. 55 72 17 23

·næstved gulvbelægning.

Hermansensvej 10
4700 Næstved
Tlf. 55 78 24 11
Fax. 55 77 24 11

Forældredag den 7. juni 1964. Kampvognen beundres – men på behørig afstand. (GHR)

arbejdstid samt i weekenden er der i almindelighed adgang til at færdes på vejene i terrænet. Der blev i 1996 udarbejdet en stor rapport om naturen i området samt lagt en plejeplan. Med baggrund i rapporten har Gardehusarregimentet sammen med kommunen og turistforeningen udsendt en folder, hvor der fortælles om landskabet, dets flora og fauna.

Øvelsesområdet bruges også af civile foreninger. Næstvedafdelingen af Dansk Politihundeforening fik allerede ved oprettelsen den 30. august 1945 en aftale med Gardehusarregimentet om at kunne træne i det sydvestlige hjørne af øvelsesområdet, hvor der også er etableret terrænbane til rytterne. Året efter gav obersten også tilladelse til at stille et klubhus op. Foreningens medlemmer må være der med hundene mellem 16 og 21 på hverdage samt i weekenden fra 8 til 15, men skal selvfølgelig indrette sig efter de militære aktiviteter, der måtte være i disse perioder. Hvert år holder de Sct. Hans fest ved klubhuset med spisning udendørs samt bål. De første mange år benyttede de området vederlagsfrit, men de seneste ca. ti år har Gardehusarregimentet opkrævet en lejeafgift.

Næstved Flugtskytteklub er den anden lokale forening med en fast lejeaftale. I øvelsesområdets sydøstre hjørne anlagde de i 1981 deres egen skeetbane og opførte et klubhus.

Mange grupper bruger området ved specielle lejligheder. Det kan være spejdere, der får lov til at overnatte i bivuak, eller ungdomsskoler, der arrangerer overlevelsesture. Disse grupper får en tilladelse til at bruge en eller flere af de sektorer, området er delt op i, og betaler en beskedent afgift for det.

Rulleskøjtøløberne, der via kommunen benytter gymnastiksalen på kasernen om vinteren, har fået en aftale med kasernen om at måtte træne på den store parkeringsplads om sommeren og i øvrigt rulle en større rundtur, der indbefatter en asfalteret sti gennem øvel-

Rulleskøjteklubben har fået lov til at bruge den store parkeringsplads over for kasernen til deres træning. Foto: Jørgen Pedersen. (NÆM)

Åbent hus den 19. august 2000. Nu studeres de udstillede kampvogne noget mere indgående end for fyrré år siden. Foto: Jørgen Pedersen. (NÆM)

Besøg i beslagsmedjen indgår næsten altid i en omvisning på Gardehusarkasernen.

(GHR)

sesterrænet. Også nogle af de foreninger, der arrangerer vandreture og motionsture – Fodslaw og Hjerteforeningen – benytter området efter aftale.

Besøg på kasernen

Under overskriften *Befolkningen skal kende Soldatens raske Liv* præsenterede en af Næstveds aviser programmet til Gardehusarregimentets forældredag den 1. september 1946. Der var tale om et meget nøje tilrettelagt indslag i tidens bestræbelser på at bringe forsvaret og befolkningen nærmere hinanden, og der blev ikke alene satset på de værnepligtiges familie og kærester, men også på civilbefolkningen som sådan. Til at stå i spidsen for arrangementet var der valgt et præsidium med obersten i spidsen, og blandt de øvrige medlemmer var amtmanden, borgmesteren, formanden for Næstved Idrætsforening og rektor for Herlufsholm. Foruden parade og taler samt opvisninger omfattede programmet en svømmekonkurrence mellem Gardehusarregimentet og svømmeforeningen samt atletikkonkurrencer mellem Gardehusarregimentet og Næstved Idrætsforening om en vandrepræmie.

I årene efter blev der holdt de såkaldte forældredage, men der blev øjensynligt en pause, for i juni 1961 noteres det, at traditionen med forældredag nu er genoptaget. Arrangementet kørte nu en årrække med et fast program, der omfattede parader og opvisninger. Der kom mellem 1200 og 2000 mennesker på kasernen ved disse lejligheder.

På et tidspunkt blev forældredag og almindeligt åbent hus slået sammen med gardehusarforeningernes jubilæumstævne. Arrangementet lå i midten af juni, som var soldaterforeningernes traditionelle tidspunkt for jubilæumstævne. Åbent hus-dagen var tidligere slutet ca. kl. 16, men i 1993 blev et nyt programpunkt føjet til, nemlig åbent telt med musik og dans til kl. 24. Fra 1997 har der været holdt åbent hus i midten af august, og programmet er stadig blevet udvidet med flere og fle-

Københavnerdrenge kunne tidligere være så heldige at få lov at holde noget af deres sommerferie på Gardehusarkasernen. Foto fra 1961.

(GHR)

Feriebørn fra Næstved kan melde sig til Næstved Idræts Unions aktiviteter og bl.a. få en dag på Gardehusarkasernen. Nu er både drenge og piger med. (GHR)

re muligheder for aktiviteter for både børn og voksne som supplement til de mere traditionelle opvisninger. Disse åbent hus-arrangementer tiltrækker nu mellem 5000 og 8000 besøgende afhængigt af vejret og er Gardehusarregimentets største PR-aktivitet.

Den 19. august 2000 holdt regimentet sit sidste jubilæumstævne og åbent hus på kasernen i Næstved, og ikke mindre end ca. 14.000 benyttede denne lejlighed til endnu en gang at opleve kasernen i fuld funktion.

Mellem 70 og 120 grupper – både børn og voksne – benytter sig hvert år af tilbudet om at aftale et besøg på kasernen med omvisning. Der er tale om både børn og voksne. Et sådant besøg omfatter næsten altid Gardehusarregimentets historiske Samling og hestestaldene samt beslagsmedjen, men tilrettelægges i øvrigt efter behov. Kasernen kan også lægge hus til andre foreningsarrangementer. F.eks. holdt Grænseforeningen årsmøde på Gardehusarkasernen en lørdag eftermiddag i maj 2000. Efter rundvisning på museet

Fødselsdagsparade den 10. februar 2000. Traditionen tro rides Laura frem og får serveret gulerødder på sølvtaletterken af regimentschefen, før hendes legat uddeles.

Foto: Jørgen Pedersen. (NÆM)

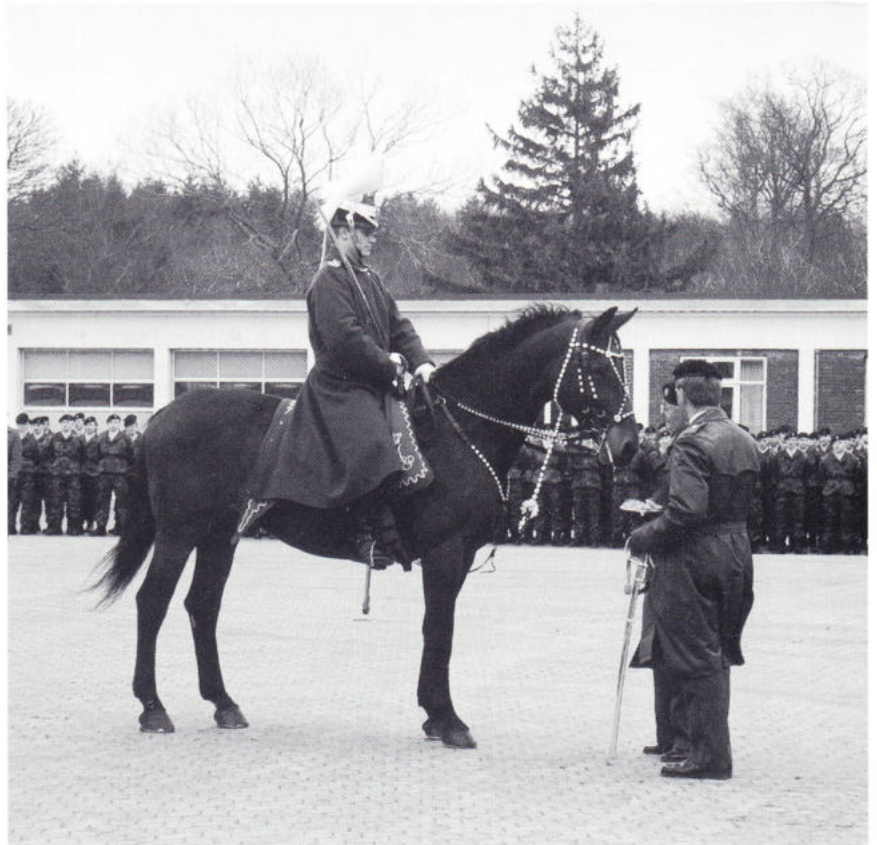

og i staldene drak deltagerne kaffe og hørte på et foredrag af en ung sydslesviger, altså noget, der overhovedet ikke havde med Gardehusarregimentet at gøre.

I lighed med andre kaserner tilbyder Gardehusarkasernen ferieaktiviteter for børn. Tidligere var regimentet vært for københavnske ferie børn. En avisnotits i 1950 oplyser, at ni drenge var an-

Gardehusarerne ankommer til Sct. Peders Kirke, hvor gudstjenesten er første programpunkt på regimentsfødselsdagen den 10. februar. Ca. 1970. (GHR)

kommet og skulle "gøre tjeneste" ved Gardehusarregimentet i tre uger. I de senere år har der været tale om enkeltarrangementer i forbindelse med Næstved Idræts Unions ferietilbud

"Frisk Ferie". En flok børn besøger museet og staldene, hører om våben, ser en kampvogn, prøver nogle af forhindringerne på forhindringsbanen, spiser frokost i form af en feltration og bliver sløret i ansigtet.

Der er også mulighed for at komme i erhvervspraktik ved Gardehusarregimentet, og det benytter ca. 250 sig af om året.

Året rundt er der begivenheder, som egentlig er interne for regimentet, men som annonceres gennem en pressemeddelelse til aviserne, og som civile er velkomne til at overvære. Det gælder f.eks. den årlige idrætsdag på kasernen, hvor der dystes i en lang række discipliner samt gøres forsøg på at slå tidligere regimentsrekorder. Foruden mere almindelige atletikdiscipliner er der nogle militært prægede som den meget populære *hjulskift på tid*. Er der interesse for det, tages nye discipliner op. Således viste det sig for et par år siden, at mange af soldaterne var ivrige rulleskøjteløbere, og det fik de lejlighed til at konkurrere i på idrætsdagen. Idrætsdagen foregår en hverdag, og det er begrænset, hvor mange civile tilskuere, der kommer, men der er som regel referat i avisen bagefter.

Det hører til sjældenhederne, at civile dyster mod soldaterne ved stævner på kasernen, men det er dog sket nogle gange. Som tidligere omtalt blev kasernen indviet med et stort idrætsstævne den 1. september 1940, og 25 år senere prøvede man at gentage succesen, der dengang havde haft 3000 tilskuere. Lions Club stod for arrangementet, der strakte sig over fire dage i slutningen af august, og overskuddet skulle bl.a. gå til soldaterhjemarbejdet. Alle sejl var sat til. Det hele begyndte onsdag aften med optog fra Grønnegades Kaserne til Gardehusarkasernen ledsaget af 5. Regiments musikkorps. De følgende aftener og hele lørdagen bød på et bredt program med en blanding af konkurrencer og opvisninger, men trods en massiv presedækning blev stævnet ikke den publikumssucces, det var forventet, og som forbilledet havde været i 1940.

Gardehusarregimentet anvender også øvelsesterrænet til jagter, der indgår

Jagtofficeren, jagtinteresserede personel samt inviterede gæster ved en regimentsjagt i 1996 i Gardehusarregimentets øvelsesterræn.
(GHR)

som en del af regimentets repræsentative aktiviteter. Blandt personalet udpeges en jagtofficer, der står for vildtpleje, planlægger jagterne og holder jagtkurser for interesserede ved regimentet. Han har en assistent, og til særlige opgaver møder frivillige jagtinteresserede blandt personalet op og giver en hånd med. Der holdes normalt to større garnisonsjagter med indbudte gæster, bl.a. repræsentanter fra institutioner og myndigheder samt nabolodsejere, altså fra de samme kredse, som indbydes til kontaktmøderne. Desuden holdes nogle andejagter, hvor bl.a. alle de frivillige medhjælpere får lejlighed til at deltage. I 1999 holdt man for første gang det, man kalder *publikumsjagt*. Det skete i samarbejde med Danmarks Jægerforbund, og ved denne lejlighed blev civile inviteret til at overvære en mindre jagt.¹⁹

Hvert år den 10. februar fejrer Gardehusarregimentet sin fødselsdag. Dagen begynder med en gudstjeneste i Sct. Peders Kirke kl. 8 for regimentets personel incl. civilt ansatte og som tidligere nævnt med borgmesteren som inviteret gæst. En af regimentets feltpræster forretter gudstjenesten, og orglet suppleres ved denne lejlighed af en trompeter. Også en række gamle gardehusarer er til stede ved denne lejlighed. I princippet kan alle overvære gudstjenesten, men som regel kommer der ingen helt udenforstående. Morgenduelige næstvedborgere kan dog ikke undgå at bemærke de mange soldater, der kommer marcherende eller bliver transporteret i biler, samt hest-

eskorten, der rider op foran kirken i galla. Fødselsdagen fortsætter med kransenedlægning på kasernen ved mindesmærket for de faldne fra 29. august 1943. Derefter er der stor parade med uddeling af legater og præmier. Bl.a. uddeles Lauras Legat til værnepligtige ved hesteskadronen, der har udvist særlig omhu ved pasning af hestene. For at kunne overholde traditionerne ved denne lejlighed skal regimentet altid have en hoppe ved navn Laura. Laura rides frem, får serveret gulerødder på en sølv tallerken af regimentschefen og bivåner uddelingen af legatet. Også kransenedlægning og parade er offentligt tilgængelige begivenheder, men i praksis kommer der ganske få udenforstående ud over nogle gardehusarforeningsmedlemmer og pressefolk. Fødselsdagen slutter med en aftenfest den følgende lørdag, og denne del er kun for regimentets personel og inviterede gæster. Dronningen deltager ofte i festen, men der er ingen adgang for pressen ved denne lejlighed.

Tidligere blev der holdt fastelavnsfest i ridehuset fastelavnsmandag med tøndeslagning og konkurrencer. Det var en gammel tradition, der var taget med fra Gardehusarkasernen i København. Blandt konkurrencerne, der omtales helt fra 1930'erne, var *en hest for lidt*, der gik ud på, at en gruppe husarer skulle op på hver sin hest, der hverken havde sadel eller hovedtøj på – men der var en hest for lidt, og den husar, der ikke fik fat i en hest, måtte udgå. I næste omgang blev der taget en hest

Souvenirs med gardehusarmotiv til salg på turistkontoret i Næstved i 2000.

Foto: Jens Olsen. (NÆM)

ud, og sådan fortsatte det, til der var kåret en vinder. En anden leg var *kamp på bom* – bommen hang et par meter over jorden og blev smurt ind i grøn sæbe. Et par husarer sad på bommen og skulle prøve at slå hinanden ned med en sæk fyldt med halm. Der blev også kørt trillebørløb med blindet kører. De andre soldater på kasernen var tilskuere sammen med de ansattes børn. Det var en intern fest på kasernen, og børnene var kun tilskuere, men de måtte gerne invitere kammerater med, og nogle næstvedbørn har altså oplevet disse fastelavnsløjer.

I 1940'erne og 1950'erne hører man om flere underholdningsaftener på kasernen, der enten var arrangeret af Folk og Værn eller var inspireret af denne organisations arbejde. Den 3. juni 1947 var der således revyaften i eksercerhuset på kasernen for garnisonens ca. 1.000 mand samt 300 inviterede gæster og medlemmer af soldaterforeningerne. Det lokale militærmusikkorps spillede, et sangkor fra regimentet sang, og gardehusarrevyen fra

gardehusarforeningen i København blev opført. Regimentschefen oberst Fog bød velkommen og udtalte, at invitationen skulle opfattes som gengæld for den velvilje, soldaterne møder overalt i garnisonsbyen. På Næstved Tidende havde man forstået budskabet – referatet den følgende dag sluttede: *Saa drog man i den skønne Sommeraften hver til sit efter endnu en af de Sammenkomster, som bidrager til at knytte den nære Forbindelse mellem Garnisonen og Byen til Gavn og Glæde for begge Parter. For dette har Oberst Fog en levende Forstaaelse, som aktivt giver sig Udslag, og det fortjener Obersten Tak og Anerkendelse for.*

Radioen gik også ind i dette underholdnings/oplysningsarbejde. I efteråret 1956 kørte en stribe underholdningsudsendelser under navnet *Soldaterstafetten*, der blev optaget ude på landets kaserner. De optrædende var en blanding af professionelle og amatører hentet blandt soldaterne på den pågældende kaserne. Soldaterstafetten

nåede Næstved den 2. oktober. Aftenen blev annonceret som en åbent husaften, hvor gæster kunne få lejlighed til at se kasernen. Bybusserne ville blive dubleret for at transportere de mange tilskuere ud på kasernen. De to følgende aftener blev forestillingen gentaget. Radiofolkene var væk igen, og de professionelle kunstnere var erstattet af soldater, bl.a. et nydannet jazz-orkester. Disse to forestillinger blev opført til fordel for soldaterhjemmet Dannevirke og åbenbart med stor succes: ifølge avisen gik 5-600 forgæves den første aften, og GHR-mandskab måtte udelukkes for at skaffe plads til civile tilskuere.

De underholdningsaftener, som soldaterne selv arrangerede i forskellig anledning, har normalt ikke skabt omtale uden for kasernen. Men en gang imellem kunne der være mere professionelle kunstnere blandt de værnepligtige. Det var f.eks. tilfældet, da skuespilleren og revykunstneren John Martinus var indkaldt til Gardehusarregimentet fra 1959 til 1961. Han var efter eget udsagn ikke nogen fremtrædende soldat, men fik lov til at boltre sig med at sætte revyforestillinger op under hele sin 16 måneders lange indkaldelse. Det kulminerede med en stor forestilling til hans årgangs hjemsendelsesfest i februar 1961. Revyen havde navnet *Husar CaBaretten*, og den blev opført fire gange på kasernen. Til forpremieren var venner, familie og bekendte inviteret, og forestillingen fik en stor anmeldelse i de lokale aviser. Den skildrede dagliglivet på kasernen samt husarernes foretrukne sted i fritiden, Landsbyen. Et par husarer udklædt som landsbypiger sang en hjertegribende vise, som stadig huskes af en af tilhørerne fra dengang, og som John Martinus i øvrigt senere genbrugte i en revy. *Husar CaBaretten* blev et par måneder senere opført ved den københavnske gardehusarforenings årsfest (med villigt udlån fra regimentet af de medvirkende, der stadig var indkaldt).

Turisme – husarernes by

Gennem de sidste tolv år er Næstved rent turistmæssigt blevet markedsført

som husarernes by. Før den tid blev Gardehusarregimentet nævnt i turistbrochurer fra Næstved, men slet ikke på den fremtrædende plads, det har i dag. I 1947 blev der ganske vist udgivet en brochure i form af en fingeret dagbog fra en ferie i Næstved, og *den imponerende Gardehusarkaserne* var et af feriens udflugtsmål, der kunne nås med bybus. Men i begyndelsen af 1970'erne var Gardehusarkasernen ikke en gang med på bykortet i den brochure, som kommunen udgav med orientering om byen til eventuelle tilflyttere. Både Skyttemarksvej og Kildemarksvej ender i ingenting på kortet. Så sent som i 1985 anvendte man stadig det slogan, der blev skabt i 1930'erne: *Gammel af år – ung af sind*. Den officielle jubilæumsplakat fra byens 850-års jubilæum i 1985 havde ikke det mindste spor af gardehusarer – de fire ryttere i vignetten på plakatenes øverste højre hjørne var dragoner, ikke husarer. Gardehusarernes onsdagsridt i byen nævnes dog i jubilæumsårets aktivitetskalender. En turistfolder fra samme år har en gallaklædt gardehusartrompeter som det ene af tre motiver fra Næstved.

I oktober 1989 kunne turistchef Elsa Terp præsentere en ny turistbrochure for Næstved. Holst Reklamebureau stod bag den nye brochure, der på omslagets for- og bagside viser en gallaklædt gardehusar til hest set henholdsvis forfra og bagfra. Billedet af husaren er tegnet, så det ligner papirklip, og det er så lidt detaljeret, at det kan bruges både i plakatstørrelse og i frimærkestørrelse. Det blev dog kritiseret, at den ringe detaljeringsgrad også indebar, at husaren helt havde mistet ansigtstrækkene. Denne tegning er blevet anvendt i utallige sammenhænge lige siden. Den hilser trafikanterne velkommen til husarernes by ved Næstveds indfaldsveje – og bagsideplakaten siger på gensyn, når man kører ud af byen. I anledning af Gardehusarkasernens 50 års jubilæum i 1990 valgte Næstveds malermestere at bruge den ansigtsløse husar som motiv på en stor gavludsmykning, som malermester Arne Hulbæk udførte på Fariagsvej. Man møder også motivet på de små plakater, som Cityforeningens medlemmer har i deres butiksdør. Frimærkeklubben brugte det til både plakat, udstillingskatalog og særstempel ved en stor frimærkeudstilling i Næstved i 1990, Handelsstandsforeningen bruger det på en folder med kort over parkeringspladser, og det sidder i mini-format øverst på Turistbureauets må-

nedlige aktivitetskalender. Der er ikke mange muligheder for at overse gardehusarerne i Næstved.

I 1990'erne er der produceret en lang række forskellige souvenirs med husarmotiv. Der er lavet askebægre, nøgleringe, kuglepenne og naturligvis postkort. I 1991 blev Husarvinen præsenteret, og der findes også en Husarpilsner. Gardehusarregimentet gik selv ind i en mere turistmæssig markedsføring i samarbejde med Erhvervsrådet og Turistbureauet. I 1994 præsenterede oberst Holger Olsen en flaskeskjuler i form som en husar samt en tilsvarende 1,20 m høj træfigur med estandart til at stille f.eks. uden for en forretning. Modellen til både flaskeskjuleren og træhusaren er hentet fra de tilsvarende for Livgarden. Flaskeskjuleren bruges af regimentet, når der skal gives gaver, men er også meget brugt blandt erhvervsdrivende i Næstved som emballage til vingaver ved receptioner. På Turistbureauet oplyses, at der er solgt ca. 15.000 flaskeskjulere. Der er her tale om et PR-fremstød for Gardehusarregimentet, der i lige så høj grad opfattes som et fremstød for Næstved.

Som turistchefen udtalte efter en opvisning i Rådmandshaven i august 1994: *Gardehusarerne er ganske enkelt Næstveds turistmagnet*. Det er da også tydeligt, når man overværer byridt om sommeren, at turisterne er opmærksomme på det. De har læst om det i turistbrochurer og i turistaviser og står parat, når husarerne kommer ridende. Der kan måske nok spores en lille skuffelse over, at de ikke er i galla. Det er de på alle de billeder, der vises i turistbrochurerne – i brochuren for år 2000 er en hel side viet Gardehusarernes by med fire farvestrålende fotografier af husarer i galla, og en tekst, hvor det bl.a. hedder, at *Næstved har glæde af de beredne soldater i de flotte uniformer. Hver onsdag omkring kl. 13.00 rider Gardehusarregimentets hesteskadron gennem byen*.

Der er ingen tvivl om, at den planlagte flytning af Gardehusarregimentet fra Næstved vil medføre et markedsføringsmæssigt tomrum for turistbranchen. Det varer et par år, før hesteskadronen efter planen skal flytte som de sidste fra regimentet, så den turistmæssige værdi forsvinder ikke med ét slag den 1. januar 2001. Men det er ved at være slut med at kunne markedsføre Næstved som husarernes by, og endnu har ingen offentligt udtalt sig

om, på hvilket nyt grundlag Næstved skal markedsføres i fremtiden.

Integration og identitet

Gennem de sidste tres år er gardehusarerne blevet integreret i Næstved. Integrationen er til dels et resultat af en bevidst strategi fra regimentets side. De skiftende regimentschefer har alle understreget samhørigheden mellem byen og regimentet som noget ønskværdigt, og den nuværende regimentschef, oberst Holger Olsen, opfordrer direkte "sine unge mennesker" til at sørge for at blive en del af lokalsamfundet, dels af hensyn til "firmaet", dels af hensyn til dem selv, så de ikke bliver for ensoprede og kun ser på soldaterverdenen.

Hvordan integrationen er lykkedes, viser sig gennem de mange forskellige kontakter, der har været og stadig er på alle niveauer: de formelle mellem borgmesteren og regimentschefen, gennem erhvervsrådet og turistbureauet, og de mange uformelle, der enten foregår på det personlige plan, ved at folk i byen kender gardehusarer som naboer, sportskammerater eller trænere, gennem den civile brug af kasernens faciliteter eller gennem regimentets uadvendte aktiviteter, som det er dokumenteret i det foregående.

Integrationen er lykkedes i en grad, så man i dag må konstatere, at Gardehusarregimentet virkelig udgør en del af Næstveds identitet, forstået på den måde, at regimentet simpelthen hører med til Næstved. Næstved adskiller sig fra andre garnisonsbyer netop derved, at Gardehusarregimentet gennem hesteskadronen er synligt på en helt anderledes umiddelbar måde, end andre regimenter har mulighed for at være. En undersøgelse fra 1997 af konsekvenserne ved kasernelukningen i Randers viste, at den stærke folkelige modstand, der blev mobiliseret mod lukningen, først og fremmest var en protest mod centraldirigering fra statens side, men at garnisonen som sådan egentlig ikke havde nogen særlig betydning for borgerne. I Næstved derimod hører gardehusarerne med til bybilledet, også for de næstvedborgere, der ikke selv har personligt kendskab til regimentet, og som aldrig har været på kasernen. Hesteskadronen bliver i den grad forbundet med Gardehusarregimentet, at mange fejlagtigt tror, at hesteskadronens chef også er regimentschef.

I kampen for at bevare Gardehusarkasernen har man inddraget to sæt argumenter, dels de økonomiske konsekvenser for byen ved at miste en stor arbejdsplads, dels regimentets symboliske betydning for byen.

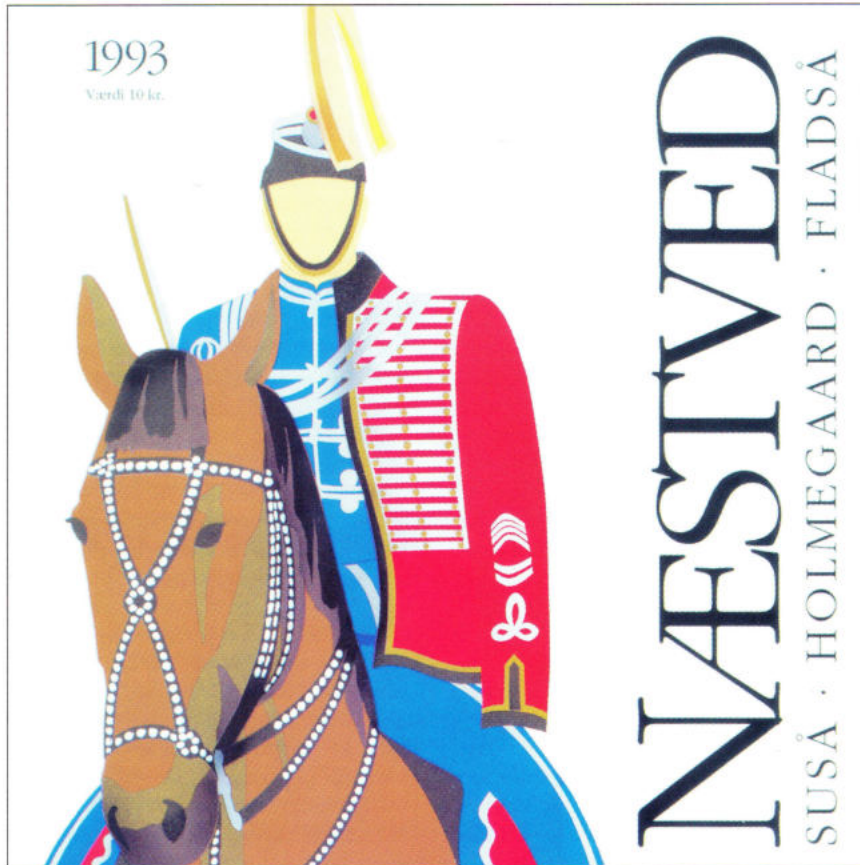
Da det stod klart, at en overflytning af regimentet til Antvorskov Kaserne ikke kunne afværges, samledes kræfterne om i det mindste at bevare den del af regimentet, der har symbolværdi, nemlig hesteskadronen. Det skete

direkte i modstrid med regimentets ønsker. Herfra mener man ikke, det vil være muligt at opretholde hesteskadronen og undgå, at den ender som en tivoligarde, hvis ikke de værnepligtige også får en regulær uddannelse som nutidige soldater, og det kan de kun få, hvis de hører til et moderne regiment.

Sammenkædningen af regimentet med byens identitet er naturligvis forstærket gennem den turistmæssige markedsføring af Næstved som husarernes by,

men også uden denne ville husarerne gennem deres udadvendte aktiviteter have en stærk gennemslagskraft. Den støtte, bystyret får fra regimentet ved officielle lejligheder, er også med til at understrege det særlige ved netop Næstveds forhold til "sit" regiment. Gardehusarerne kan med heste, trompetere og gallauniformer tilføre en officiel begivenhed pomp og pragt, som andre regimenter ikke har mulighed for. ■

Turistbrochure fra 1993. Motivet er siden 1989 blevet brugt i den turistmæssige markedsføring af Næstved. Foto: Jens Olsen. (NÆM)

Noter

1. Der er foretaget interview med tidligere og nuværende GHR-personel, der har været involveret i byens liv, samt med nogle få nøglepersoner i byen. Derudover er der indhentet oplysninger om konkrete spørgsmål fra en lang række personer, der har besvaret spørgsmål om foreningsliv, civile brug af kasernens faciliteter, håndværkere på kasernen m.m.. Næstved-Egnens lokalhistoriske Arkivs samlinger er gennemgået, og omtale af enkeltbegivenheder er eftersøgt i de lokale aviser. Gardehusarregimentet har desuden et par omfattende billedsamlinger, der beredvilligt er stillet til rådighed for projektet. Gardehusarforeningernes blad Gardehusaren har siden 1991 også fungeret som tjenestestedsblad og har i denne periode bragt mange artikler om regimentets udadvendte aktiviteter. Endelig er der foretaget dokumentation i tekst og billeder af nogle af disse aktiviteter i perioden december 1999 – august 2000. Hele det indsamlede materiale er indgået i Næstved Museums arkiv under nummer NÆM 2000:300.
2. Soldat i Viborg, forord
3. F. Michelsen 1990, side 10
4. Sv. Kristoffersen 1999
5. Jorck-Jorckstons ord faldt ved afskedsparaden for hestene den 9. oktober 1964 og blev gentaget året efter ved 25 års garnisonsjubiléet. Borgmesterens udtalelser er fra 25 års garnisonsjubiléet, der blev markeret med parade foran rådhuset 1. september 1965. Oberst Eichens udtalelser er fra hans afsked og er bragt i Ugebladet den 3. oktober 1987.
6. Forsvarskommandoen. FKOBST 491-4. OKT 1995
7. Gardehusaren maj 1960
8. Oplysning fra erhvervschef Uffe Nielsen samt omtale i Gardehusaren september 1991
9. Folk og Værn gennem 50 år
10. Sættningen af udvalget kendes fra Soldat i Næstved. Udvalgets virksomhed berøres periferisk i De sydsjællandske soldaterforeningers Centralsammenslutnings forhandlingsprotokol.
11. Sydsjællandske soldaterforeningers Centralsammenslutnings forhandlingsprotokol 19.9.1960
12. Gardehusaren 1995:4. Desuden artikel i Gardehusaren 1993:6 om bestyrerparret på Dannevirke.
13. Den gamle betegnelse på de fastansatte befalingsmænd var underofficerer. I 1922 blev de erstattet med officianter. I 1951 oprettedes i stedet specialofficersgruppen samt en særlig befalingsmandsuddannelse til fenrik /overfenrik. Fenrikkerne indgik i gruppen af specialofficer i 1961. Specialofficererne benævntes fra 1969 officerer af B-linien. Tilsvarende benævntes linieofficererne officerer af A-linien. I 1984 sammensmeltedes A- og B-linien.
14. Gardehusaren 1996:5
15. Årsskrift for Herlufsholm 1946-62, Flemming Tolstrup, side 149-152
16. Næstved kommunes valgbøger
17. Rasmus Nielsen, side 226
18. Flemming Tolstrup, side 73 og 92-94
19. Gardehusaren 1997:1 og 1999:12

Litteratur

- Folk og Værn gennem 50 år. Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste 1941-91. 1991.
- Gardehusaren. 1912-
- Gardehusarkasernen i Næstved. Særtryk af Tidsskrift for Ingeniørofficerer 1941.
- Gardehusarkasernens betydning for Næstved-egnen og Storstrøms Amt.
Et dokument om konsekvenserne af en eventuel nedlæggelse af kasernen.
Analyse udarbejdet af Næstved Erhvervsråd og Næstved Kommune. 1999.
- Gardehusarregimentet gennem 200 år. 1962.
- Gardehusarregimentet 1962-1987. 1987.
- Henriksen, Anders D.: Gardehusarkasernen den 29. august 1943. 1993.
- Kristoffersen, Svend: Næstved som garnisonsby. (Gardehusaren 1999:3 og 1999:4)
- Michelsen, F.: Kasernen på Sandbjerget. (1983)
- Michelsen, F.: Nyt om Grønnegades Kaserne, Liv og Levn 4 – 1990
- Nielsen, Rasmus: Næstved købstads historie. Fjerde del. 1932.
- Pansertroppers Befalingsmandsskoler gennem 100 år. 1968.
- Soldat i Næstved. [1947]
- Soldat i Viborg 1865-1965. Red. Aage Bonde. 1965.
- Tolstrup, Flemming: I smult vande. Herlufsholm 1887-1936. 1988.
- Vejen Hansen, Dorthe: En by og dens soldater – et gammelt bånd brydes.
(Kulturhistorisk Museum Randers. Årbog 1997, side 79-87)
- Vejen Hansen, Dorthe: Kasernelukning og hvad så?
En kulturhistorisk perspektivering af årsagerne til, og konsekvenserne af nedlæggelsen af Randers Kaserne.
1997. (upubliceret rapport)
- Årsskrift for Herlufsholm 1946-1962

Øvrigt kildemateriale

Originalmateriale indsamlet til undersøgelsen:

- 18 interview (optagelser og udskrifter på Næstved Museum)
- 39 notater vedr. telefoninterview
- Notater og fotos vedr. GHR-aktiviteter fra december 1999 til august 2000.
- Desuden avisudklip vedr. GHR, hovedsagelig fra Næstved Tidende august 1999 – august 2000.

Fra Næstved-egnens Lokalhistoriske Arkiv er bl.a. benyttet:

- Direktør Svend Holsts privatarkiv (A 30088)
- Sydsjællandske Soldaterforeningers Centralsammenslutnings arkiv (A 5219)
- Dannevirke Soldaterhjemforenings arkiv (A 5223)

Næstved Kommunes arkiv:

- Byrådets forhandlingsprotokol 1937-38
- Valgbøger. Valg til kommunalbestyrelsen 1943-1997

Gardehusarregimentet:

- Scrapbog med avisudklip 1990-2000
- Fotosamlinger i Casino og hos Kontakt- og Velfærdsofficeren.

Udskrifter samt kopier af materialet opbevares i Næstved Museums Arkiv (NÆM 2000:300)
Der er udarbejdet et emnedelt seddelregister som indgang til materialet.

